

Burgesia catalana, amb quin país et quedaràs: Catalunya o Espanya?

Monarquia? Dictadura? República? Catalunya!

Oriol Martínez i Peiruzà
1270087
Treball de fi del Grau d'Història -UAB
Tutor: Just Casas i Soriano

Índex:

I. <i>Summary</i>	pàg. 5
II. Introducció	pàg. 6
III. Enric Prat de la Riba, el polític idealista.....	pàg. 8
a) Catalunya, Espanya i Europa a les primeres dècades del segle XX.....	pàg. 8
b) El projecte de Prat de la Riba	pàg. 11
IV. Ser català o ser burgès, aquesta és la qüestió?.....	pàg. 15
c) Per què Espanya no ens entén?.....	pàg. 16
d) Qui és el rei?	pàg. 17
e) És homogènia la burgesia industrial catalana?.....	pàg. 18
f) Francesc Cambó i els seus projectes	pàg. 19
V. Conclusió: CDC, la continuació de la Lliga Catalana? És separatista?	pàg. 33
VI. Autorictes	pàg. 43
VII. Webgrafia.....	pàg. 44

Malfia't de la història.

Somnia-la i refés-la.

<<Pere Quart>>, *Oda a Barcelona*, 1936

El pensament d'un home

només es pot revelar com a creador si respon als problemes del seu temps.

Pierre Vilar, 1986

*No oblidin els pobles humils, i del fet de no haver volat encara no en facin raó
d'isolament, d'encongiment. Omplin el cor d'ideal, encenguin a dins de l'ànima el foc
de la confiança en llur venturós futur i deixin créixer poc a poc les ales, que un dia o
l'altre els arribarà l'hora d'enlairar-se.*

Enric Prat de la Riba

No voldria pas començar aquest treball de fi de grau, sense esmentar a les persones que m'han ajudat a dur a terme aquest projecte bibliogràfic. En primer lloc, els meus agraïments a Just Casas Soriano, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona del departament d'Història Contemporània, qui des del principi va acceptar la coordinació del meu projecte i que en tot moment m'ha guiat, m'ha deixat fonts bibliogràfiques i m'ha facilitat la webgrafia i la bibliografia suficient per a que jo pogués començar la meua línia d'estudi. També, voldria destacar l'ajuda i el suport que he rebut per part de familiars i amics que voluntàriament han fet una lectura del meu treball, ajudant-me d'aquesta manera a presentar la informació de la forma més correcte possible.

Summary:

Spain or Catalonia: what country will want to keep the catalan bourgeoisie up? Monarchy? Dictatorship? Republic? Catalonia! First of all, the most important target of this project would bend to explain the existint relation between the catalan bourgeoisie and the catalan nationalism along the 20th Century until nowadays. The main target of catalan class during this periode has been to transform the Catalan nation into the new spanish Piemont. Catalonia should be the economic and polític engine of Spain, in order to obtain a Modern and European country.

During the 20th Century up today, the Catalan Bourgeoisie has been trying to modernize Spain, keep influence on Spanish polític decisions, even to govern Spain, at the same time it was trying to govern Catalonia as an Autonomic region inside Spain. These targets has been the same during the different political regimes that Spanish has had during the last century (Republic, Monarchy, Dictatorship, recent Democracy) without succes.

In this situation, Does Catalan Bourgeoisie bit for independence?

Introducció:

Una cosa es continuar la historia y otra repetirla.

Jacinto Benavente

Burgesia catalana, amb quin país et quedaràs: Catalunya o Espanya? Monarquia? Dictadura? República? Catalunya! vol ser un intent de reflexió històrica; amb aquest treball vull estudiar des de la perspectiva burgesa, en tot moment influenciada pels afers de la resta de classes socials, el seu comportament al llarg del segle XX fins els nostres dies respecte el nacionalisme català. La raó de l'interès a fer aquesta cerca va sortir del propi fet quotidià que estem vivint avui els catalans, després de la derrota del 1714 davant les tropes de Felip d'Anjou i de Lluís XIV moment en el qual la sobirania i les institucions catalanes van ser abolides. Avui, any 2014, la nació catalana s'està fent un *plebiscit quotidià* –resposta d'Ernest Renan a la pregunta que es va fer a la Conferència celebrada a la Sorbone (Paris, 1882) *¿Qué és una nació?*– sobre el seu futur polític com a nació independent o no, d'Espanya. També vull fer homenatge al tricentenari de la lluita dels catalans per a la seva autonomia plena i les seves llibertats i també, aprofundir en el tema per a ser capaç de donar resposta al perquè Catalunya ara s'està preguntant el que s'està preguntant, prenent de punt de partida la burgesia catalana del segle XX fins els nostres dies.

La burgesia catalana va emergir amb força a mitjans segle XIX, i va fer-ho amb l'ajuda de les transformacions socioeconòmiques que es van donar a la societat: l'aparició d'una millora de la via pública a mans del senyor Cerdà, un pla de carreteres encara vigent; una combinació més ràpida i més eficient en el món dels transports amb tramvies per Barcelona, i combinacions de trens i diligències que, per exemple, aconseguiren reduir la distància temporal a dos hores entre Barcelona i Girona, fent un transport més ràpid i més eficient davant dels llargs trajectes. Aquests canvis, van ajudar a fer córrer les idees d'uns i altres, d'aquesta forma el Principat mica en mica començà a urbanitzar-se, i sobretot, els voltants de la ciutat comtal.

En aquest marc del món de les finances i del comerç amb l'excedent agrari, va sorgir aquesta primera burgesia catalana. Una classe social amb noms tan coneguts com Eusebi Güell, que acabà esdevenint un gran industrial cotoner que va fer grans fortunes

amb la seva Colònia Güell de Cervelló, el Vapor Vell de Sants i els seus lligams matrimonials amb la família López. Un fet a tenir present, és la importància que té el món agrari en la industrialització de Catalunya, i això es fa patent en la frase d'Eusebi Güell (1846-1918) quan el van fer comte: "Ahir pastor, avui senyor!"(1908). Altra família important fou la de Manel Girona (1817-1905): "*conservador perquè tenia molt a conservar*", van començar a enriquir-se amb el món del comerç i el de les finances, dirigint el Banc de Barcelona, i eren els màxims propietaris del sòl de l'Eixample. Manel Girona va pagar per prestigi social la façana neogòtica de la Catedral de Barcelona per a poder estar enterrat allà, i els Girona acabaran esdevenint magnats del món del tèxtil i metal·lúrgic. La tercera família burgesa més important de Catalunya fou la dels López, una família que es va unir amb el Marquès de Comillas i, junts, van crear un gran imperi econòmic amb el *Banco Hispánico de América* i el Banc de Tabac de Filipines, a més de dominar l'empresa La Transatlàntica.

Aquestes famílies burgeses catalanes, tenien una sèrie d'objectius: defensar el *status quo* de burgès, el proteccionisme, ser més ric, i la seva màxima era influenciar en el procés de construcció de l'Estat liberal espanyol. Per a ésser més ric, es casaven entre ells i amb famílies burgeses i nobiliàries castellanes, per tal de concentrar patrimoni; per tal de defensar els seus interessos proteccionistes, aquestes grans famílies ocupaven càrrecs polítics a la Diputació, a l'Ajuntament de Barcelona, ser diputat i senador al Congrés dels Diputats de Madrid, càrrecs rellevants a les Cambres de Comerç, agràries i industrials, Foment del Treball, organitzant-se de forma corporativa. A més de controlar la política, també eren mecenes de l'alta cultura com els López de Comillas amb Jacint Verdaguer, o els Güell amb Gaudí i els actes catalanistes de Valentí Almirall. La unió matrimonial de famílies castellanes amb catalanes, a més a més de concentrar més patrimonis, els podia fer de pont per tal d'entrar en el joc del govern monàrquic, i poder dur a terme la seva gran aspiració: modernitzar i construir l'Estat espanyol a la seva manera, mitjançant els seus lligams amb l'oligarquia castellana.

Després d'aquesta darrera idea, deixo pas al següent apartat que fa referència a la tesi de J. Solé i Tura: "La història del nacionalisme català és la història d'una revolució burgesa frustrada. El seu fracàs és una de les causes fonamentals del nostre endarreriment econòmic i polític"¹. Partint d'aquí, iniciem el viatge cap a la nostra Ítaca: saber des del punt de mira de la classe burgesa, quina és la seva relació amb el nacionalisme català? El

¹ SOLÉ- TURA, J.: "Catalanisme i Revolució burgesa", *Prefaci*, Barcelona, Llibres a l'abast, Edicions 62, 1967, pàg.7.

projecte burgès és cosa de tots? La burgesia catalana ha volgut la independència de Catalunya? La voldrà? I si és així, per què?

Enric Prat de la Riba, el polític idealista

La burgesia catalana del 1901 era incapaç de fer la revolució i representà, de fet, un fre a l'activitat dels seus dirigents nacionalistes (...) Podriem dir que el plantejament polític del nacionalisme català sofria un retard de cinquanta anys respecte a gairebé tots els altres nacionalismes europeus. Catalunya, ni socialment ni políticament, no havia tingut el seu 1848.

Josep Benet.²

- Catalunya, Espanya i Europa a les primeres dècades del segle XX:

Abans d'endinsar-nos al projecte de Prat, crec que és essencial contextualitzar la Catalunya, l'Espanya i l'Europa on va viure. Dins l'àmbit europeu, trobem un marxisme polític que es va trencar arrel del fracàs socialdemòcrata d'aturar la Primera Guerra Mundial. Després del 1918, el règim liberal queda estroncat, i els moviments socialdemòcrata i comunista van en oposades direccions; el primer, el socialdemòcrata, es basa en el sufragi masculí, s'organitza en coalicions com el govern de Suècia i substitueix la cultura militant d'agitació, de resistència, cap a una de participació institucional. Un moviment que a poc a poc s'anirà vinculant cada cop més amb el poder, fent que es vagi allunyant del discurs socialista i que, paradoxalment, acabarà defensant els interessos capitalistes d'Estat. El segon moviment, el comunista, des del 1920 cap endavant, divergirà més del socialdemòcrata: amb una cultura, cada cop més, d'agitació, de resistència i de confrontació amb la socialdemocràcia – un fet que durarà oficialment fins a l'agost del 1935, moment que se celebrà el VII Congrés de la Internacional, a on ambdós moviments marxistes fan les paus i amb polítiques frontpopulistes fan front a

² SOLÉ- TURA, J.: “Catalanisme i Revolució burgesa”, *Conclusió*, Barcelona, Llibres a l'abast, Edicions 62, 1967, pàg.298.

l'ascens del feixisme- i al món colonial, el comunisme cada cop s'escampà més, a causa de la crítica que en va fer del colonialisme, lluitant contra l'antiimperialisme.

Després de la *Setmana Heroica* de 1909 contra la *guerra dels banquers*³, la CNT⁴, organització sindical obrera hegemònica, en gran mesura, a la Catalunya del segle XX, va anar guanyant presència al carrer i a l'àmbit polític, tot i que es veiés abocada a la clandestinitat des del 1911 al 1916 i a les dictadures, que s'hi donarien a Espanya al llarg del XX, la CNT va fer la seva i el 1911, decretà una vaga laboral després del respectiu congrés cenetista. Aquesta estava inscrita en un marc per a millorar les condicions laborals, però també de polítics, des d'una perspectiva de conspiració republicana antimonàrquica oposant-se a Maura i lligat amb el desprestigi de la monarquia, davant de la brutal repressió duta a terme respecte els fets de la *Setmana Heroica*.

Cal destacar el fet que al llarg del període comprès entre els anys 1913 i 1917, el moviment cenetista articulà un front obrer més autònom amb estratègies revolucionàries pròpies. En el cas que pactessin amb les forces republicanes ho farien d'igual a igual. La reorganització cenetista, es basarà en la reformulació de la Confederació Regional de Catalunya –el 23 de març de 1913- que acompanyarà a la mobilització de la branca del tèxtil a la vaga de 1913, una actuació dels obrers catalans que acabà amb els grans límits del reformisme estatal; fet que provocà, que el govern de Madrid iniciés les legislacions pertinents per aturar la vaga. No obstant, entre Catalunya i Madrid hi havia una gran diferència socioeconòmica, degut a la poca massa obrera que hi havia a Madrid, la legislació que varen fer des del Govern Central fou insuficient. Per exemple, el fet que legislessin la jornada de les 10 hores, una jornada inviable a l'estructura de treball a les colònies industrials a la vora del Ter o per les que estaven per damunt de Manresa. Inviabile, pel fet que si en aquestes indústries es treballés 10 hores la seva producció s'aturaria, i els obrers es quedarien sense feina, raó per la qual els primers en protestar en contra d'aquesta legislació, foren els obrers. La Confederació Regional de Catalunya va passar a liderar el comitè que organitzà la respectiva vaga en contra d'aquestes mesures i, al no ser del món del tèxtil, estava exempta de possibles repressions per part de la

³ **Guerra dels Banquers:** al llarg del segle XX, als burgesos industrials catalans els ha interessat modernitzar Espanya, per després tenir un bon mercat nacional i poder treure'n beneficis a través del desenvolupament industrial català. Per dur a terme aquesta modernització necessitaven matèries primeres; carbó i ferro. Com que a la Vall del Rift hi havia molt de ferro els industrials catalans, banquers i militars castellans s'hi van llençar a l'aventura per modernitzar l'exèrcit i per netejar la visió de decadència militar des dels fets del 98 de Cuba.

⁴ **CNT:** Confederació Nacional del Treball (creada el 1910).

patronal. Per tant, aquesta organització serà l'única que estructurarà una vaga general entrelligant els següents elements: reivindicació social, organització sindical, dinamització del moviment obrer català, tal i com digué Pere Gabriel Sirvent, el 16 de gener del 2014 a la UAB.

També ajudarà a la vertebració del moviment sindical, amb el seu enfortiment de les federacions del treball sense negar el paper de la Confederació Regional del Treball i revitalitzarà la federació del metall, esdevenint una important eina sindical de caire anarquista i revolucionària.

A l'esclatar la Primera Guerra Mundial es generà una crisi laboral per falta de matèries primeres. El segon any de guerra a Europa, en la posició de neutralitat d'Espanya, el tèxtil català es recuperà, ara bé, és quan es donà un encariment brutal dels productes de primera necessitat. Una inflació vinguda per la paralització del comerç mediterrani arribant poc blat al port de Barcelona, l'oligarquia castellana terratinent es va centrar en la producció de productes agraris per a exportar als països en guerra, el mateix que passava amb el tèxtil català, la burgesia catalana concentrà tots els esforços i recursos de la terra per produir i vendre a Europa, obtenint uns grans beneficis ja que els obrers varen treballar més que mai per un salari insuficient. Les dones tenen un paper important en aquests moments, i les protestes que es donen són per la lluita econòmica – un dels motius de la vaga revolucionària de 1917-. D'una banda, des dels inicis fracassaren, però quan hi va haver feina va ser quan els obrers guanyaren terreny als patrons per a l'alça de salaris; d'altra banda, una altra forma de pressionar políticament fou des de les institucions com els Ajuntaments, les diputacions i a Madrid, a on es crearan organitzacions per tenir presència sindical en aquests espais, de manera que en aquests es constituïren comissions pro-subsistències. El darrer camp d'actuació que tenien fou mitjançant l'acord unitari del sindicat i del moviment sindical amb campanyes d'actuació, començant d'aquesta forma els pactes CNT-UGT⁵. A partir d'aquest moment, es començà a veure amb la vaga revolucionària general de 1917, a l'escalf de la revolució bolxevic, un moviment obrer sindical que anava per davant de la direcció política; per tant, des d'aquell moment, els partits polítics eren els qui seguien als del moviment obrer. Aquesta realitat de potència obrera, cada cop es faria més important, arribant al seu clímax amb la vaga de la *Barcelona Traction Light and Power* (la Canadenca) de 1919, un conflicte a on els cenetistes com Àngel Pestanya o Salvador Seguí a través de l'acció

⁵ **UGT**: Unió General de Treballadors (creada des de 1888).

directe volien dur a terme les negociacions col·lectives – els patrons haurien d'anar a buscar als obrers a les borses de treball cenetista, respectant les normes de contractació que havia imposat el sindicat-. Els de la burgesia industrial catalana no van voler sentir a parlar de negociar, i menys amb el sindicat; davant de la força del sindicat cenetista, es va deixar de banda els republicans i el procés autonomista que s'havia iniciat al 1917, i ho varen fer al voler mantenir la seva posició, motiu pel qual s'alià amb Maura, segons Solé i Tura. Des de Madrid els van ajudar a defensar els seus interessos de classe i des de llavors, s'imposà el sistema de contractació més manchesterià –des del 1920 al 1936- que algú hauria pogut imaginar, aquest fet desembocarà als anys del pistolerisme fins el 1923. El 1923, any en què altre cop, la burgesia serà ajudada per frenar el moviment obrer, amb la dictadura de Primo de Rivera.

- El projecte de Prat de la Riba:

*El catalanisme burgès portava, però, una gravíssima contradicció interna: volia transformar radicalment Espanya, sense que es produís ni la menor trencadissa material a Catalunya. Gaziel.*⁶

En aquest apartat analitzarem el projecte del de Castellterçol de les mans de Jordi Solé i Tura, sense oblidant-nos de les seves influències europees. *La nacionalitat catalana* d'Enric Prat de la Riba, és un dels exemples més clars on se'ns mostren les seves influències europees, on hi veiem tintades ideològiques vingudes de la teoria historicista alemanya i d'altres, com les de la teoria dels italians Mancini i Cimbali on es fa referència al territori, a la història, a la raça, a la llengua, a la cultura i a la comunitat de drets i costums.

Segons Joan Roig Obiols, Prat de la Riba entenia la nacionalitat catalana com un *volkgeist*, l'esperit del poble, on un hi pertanyia pel fet d'haver nascut a Catalunya, sense distinció d'*status quo*; d'altra banda, per a Rovira i Virgili amb el seu discurs, destacà els termes de consciència de nacionalitat i el de la voluntat de ser: *-Aquells elements reduïts a la materialitat, no formen, no poden formar una nació. Són un cos, necessiten l'ànima*

⁶ SOLÉ- TURA, J.: "Catalanisme i Revolució burgesa", *Conclusió*, Barcelona, Llibres a l'abast, Edicions 62, 1967, pàg.298.

per a que la nació existeixi. Aquesta ànima es revela per la consciència. Sentir-se nació és ser nació.

Segons Solé i Tura, E. Prat de la Riba serà un dels grans líders de la burgesia catalana, que al llarg de la seva curta vida posarà de manifest, que la classe social on ell hi pertany haurà de moure's dins la seva societat amb intel·ligència, per tal d'aconseguir els seus objectius econòmics, polítics i de classe; malgrat ser una de les classes socials més dinàmiques de la societat, durant la Restauració es va acomodar i es va beneficiar dels seus jocs polítics i dels seus negocis amb l'oligarquia castellana. Aquesta vida contemplativa, de la burgesia catalana, canvià davant del desastre colonial de Cuba de 1898. Des d'aquell moment, varen tenir més clar que mai, que per tal de fer evolucionar els seus negocis industrials i per a maximitzar beneficis s'havia de modernitzar l'economia espanyola, que passés d'agrària a industrial, crear un mercat nacional fort, fet que venia acompanyat obligatòriament d'una reforma agrària – s'havia de tecnificar el camp i augmentar els salaris dels jornalers- i amb aquests canvis, la burgesia catalana aconseguiria enfortir la seva estructura productiva, per tal de conquerir altres mercats davant de la pèrdua de l'americà. En aquest marc, un dels personatges importants del conservadorisme català, com ho fou Duran i Bas, va anar a Madrid a col·laborar amb el Govern per modernitzar Espanya. Per moments semblava que Espanya parlava el mateix idioma regeneracionista que els catalans, com ho feren Silvela i Polavieja: un, volia modernitzar la Espanya civil, i l'altre, la militar; tanmateix, Duran i Bas i els de la seva classe van acabar veient que els de Madrid volien modernitzar el país, amb la mateixa medicina que els va portà a la desfeta de Cuba davant dels Estats Units. A partir d'aquí, la línia que adopta la burgesia catalana serà la de desenvolupar, consolidar i reforçar el seu sistema industrial al Principat i després, ja l'exportarien a Espanya per a modernitzar-la, tal i com els hi digué Valentí Almirall: la burgesia catalana, no tenia futur si seguia aliant-se amb l'oligarquia retrògrada castellana, havia de fer front al principi burgès braudelià i apostar per la ruptura de les traves rurals de dins i de fora del país català, recolzant-se amb la Catalunya urbana, capitalista i industrial. Amb la mobilització del poble català s'aconseguiria, segons Almirall, conquerir l'Estat espanyol per a transformar-lo. Aquesta visió era molt bona, però tenia unes limitacions; la burgesia catalana no era tan forta com la anglosaxona ni tampoc tenia a l'abast grans quantitats de recursos energètics. Tampoc no podia controlar el moviment obrer ni comprar a Anglaterra els recursos energètics necessaris, sense pactar amb Espanya.

Si ens quedem amb la darrera idea, la burgesia catalana iniciarà el seu projecte nacional burgès, seguint les fases de Miroslav Hroch⁷, amb la constitució al 1901 de la Lliga Regionalista de Catalunya. Permetent-los d'aquesta manera, a entrar en política i amb la força del poble català anirien pactant i ampliant la seva autonomia econòmica i política, amb els de Madrid, arribant el 1914 la Mancomunitat de Catalunya. Aquests capitalistes catalans volien una autonomia econòmica per tal d'invertir en les seves escoles d'enginyers, en infraestructures (camins, ferrocarrils, telèfons, agricultura, beneficència, sanitat, cultura i educació) davant d'una situació d'escàndol, com molt bé ho retratà Borja de Riquer: l'any 1900, Barcelona aportava en contribucions un total de 147 milions i rebia en serveis 16 milions. La burgesia catalana començaria a potenciar símbols de catalanitat- la quadribarrada, Guifré el Pilós, altres- i en va crear d'altres que esdevindrien símbols nacionals com el de les sardanes – típiques de l'Empordà- i el dels castells- típics del sud de Catalunya-, la Renaixença, o el del mateix corrent artístic del modernisme. Ara bé, tot això, ho faria sense perdre de vista la visió de nació de Duverger: la burgesia farà ús de la ideologia nacionalista contra el poble. La nació serveix per a establir una solidaritat entre les classes privilegiades i les classes explotades, per tal d'impedir que els treballadors de tots els països s'unissin contra el capitalisme.

Com digué Gaziol, la burgesia catalana parlava amb els paràmetres que parlà France Nouvell, després de la revolució francesa de 1848: descentralització, parlamentarisme, governs de notables, d'il·lustrats i no de masses, democràcia liberal... Amb la contradicció que aquí a Catalunya havia de seguir tot igual, aquesta mentalitat tan retrògrada, en gran part fou influència del llegat conservador, tradicionalista i contrarevolucionari, que Europa els hi llegà a la burgesia catalana. Personatges com Joseph de Maistre (1753-1821) o Leopold de Bonald (1784-1840), pensaven que l'home era dolent per naturalesa – tot el contrari que Rousseau-, per tant, no pot disposar de drets universals ni de llibertats ni contractes socials, raó per la qual per a mantenir en ordre la societat s'havia d'imposar religiositat, propietat burgesa i si calgués, violència, per acabar amb tot indici de *revolució* –un terme, que segons l'ultramuntà Donoso Cortés, existia com a prova de Déu a superar per arribar a una societat ordenada-. Altra de les influències

⁷ **Miroslav Hroch:** Historiador txec de la Universitat Carolina de Praga, nascut a l'any 1932, i que és especialista en moviments nacionals d'Europa. Ell va posar de manifest una teoria amb tres punts, punts que hauria de seguir tota nació que volgués esdevenir Estat. El primer punt es basa en la recuperació del llegat cultural i històric nacional a mans dels intel·lectuals – la Renaixença-; després, els mateixos intel·lectuals els hi ho farien saber a la massa popular, i d'aquí, amb el suport del poble el moviment nacional es polititzarà fins a esdevenir un Estat-nació.

importants, fou la del ministre de Prússia de 1848, Fr. K. Von Savigny (1779-1861), un de l'escola del dret alemany, amant del dret, que argumentava que el dret és el treball de moltes generacions, és el que crea l'esperit nacional del poble lligat al seu propi caràcter com a poble. Aquest dret és el fruit d'una llarga tradició, amb el que s'ha de construir un Estat on el poble no tingui cap llibertat, a no ser que aquest s'articuli dins de l'Estat-nació; serà l'Estat-nació amb el dret, que el poble obté sobirania i personalitat, el poble ha d'afirmar-se en Estat-nació, aquest pensament defensava també aferrissadament la monarquia, segons Pere Gabriel Sirvent.

Després d'haver copsat les diverses influències europees, sabent que les necessitats de la burgesia catalana era defensar el seu *status quo* i avançar en el seu camí, creient-se que amb el bon desenvolupament econòmic les tensions socials es rebaixarien, entendrem al projecte burgès de Prat de la Riba, a través de Solé i Tura. Un projecte fonamentat en una societat industrial, estructurada d'una forma piramidal a través del sistema de colònia industrial, on es mantindria l'ordre amb l'ajuda de la repressió de la guàrdia civil i la religiositat de l'Església; la burgesia, l'últim que voldrà serà negociar amb els obrers, l'únic que busquen és la seva submissió; al camp els capitalistes serien recolzats per catòlics, com Torras i Bages, i per associacions com el IACSI⁸. Pel que fa el tema nacional, està clar, que ells, volien un Estat Català per tal d'administrar els recursos de la terra per arribar a acomplir les seves aspiracions industrials, però volien un Estat federat amb Espanya, no podrien pas mantenir el seu *status quo* en una Catalunya independent, ja que ells sols, sense l'ajuda dels de Madrid, no podien controlar el moviment obrer, i també cal recordar que Catalunya energèticament sempre ha estat deficitària. Recuperant la teoria de nació de Duverger, per a què es doni aquesta solidaritat de classes és fonamental que hi hagi una base, un marc estructural, històric, lingüístic i psicològic: *el fet diferencial*. Encara que un dels grans motors del nacionalisme català, fou lògicament, la burgesia catalana, quan aquesta desistí sortiren altres programes d'altres classes que li feren el relleu.

Per tant, gran part de la tesi de Solé i Tura, es basa amb una burgesia catalana que ha pogut usar el nacionalisme català com a eina, gràcies a les diferències estructurals i culturals entre aquesta nació, la catalana, i les de la resta d'Espanya. A més, l'acció política i educadora que van dur a terme els industrials, fou a través de les institucions administratives i culturals que crearen, en gran part, mitjançant l'entitat de la

⁸ **IACSI**: Institut Agrícola Català de Sant Isidre (creada des de 1851).

Mancomunitat de Catalunya (1913/1914-1925). D'aquesta manera, contribuïren a enfortir aquest sentiment de diferenciació i de comunitat interior, és a dir, acostumaren una gran part dels habitants de Catalunya a veure la realitat política i cultural espanyola des de la particularitat catalana. Nogensmenys, la resta d'Espanya, estructuralment diferenciada de les terres catalanes, s'acostumà a veure Catalunya com una entitat social, econòmica i política diferent.

Ser català o ser burgès, aquesta és la qüestió?

*El que diga que la patria de los catalanes es Cataluña es un separatista, aunque
diga que admite el Estado español.*

*Calvo Sotelo*⁹

*Sense fer política a Madrid; no hi haurà autonomia catalana, i sense
catalanistes conservadors a Espanya, aquesta tampoc no es podrà regir.*

F. Cambó

*Pasará este Parlamento, desaparecerán todos los partidos que están aquí
representados, caerán regímenes y el hecho vivo de Cataluña subsistirá.*

*F. Cambó*¹⁰

El conflictiu encaix entre Catalunya i Espanya ha arribat fins als nostres dies, tard o d'hora, aquest plet se solucionarà, tal i com diu la teoria del *long period* de Ferdinand Braudel: els problemes no solucionats en el passat, tard o d'hora, la mateixa història els reviu en un futur, i aquesta no cessarà fins que aquests obtinguin la seva solució.

⁹ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *Cambó y la Lliga ante la Segunda República*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 29.

¹⁰ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *Cambó y la Lliga ante la Segunda República*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 26.

Aquest punt, tractat tenint molt present a Borja de Riquer, estarà constituït per quatre subapartats: *Per què Espanya no ens entén?*, *Qui és el rei?*, *És homogènia la burgesia industrial catalana?*, *Francesc Cambó i els seus projectes*.

Per què Espanya no ens entén? En primera instància, Espanya té una visió massa colonial, massa de metròpoli. Un país que no ha volgut deixar que, Catalunya, creixés per por a perdre-la, quan realment, si l'haguessin deixat esdevenir la Piemont d'Espanya – tal i com digué Joan Maragall i, E. Prat de la Riba a la seva obra *La nacionalitat catalana*, en època de Solidaritat Catalana- avui, Catalunya no li faria res seguir formant part d'Espanya. De fet, a principis del segle XX Catalunya era el motor econòmic d'Espanya, per tant, devia d'ésser també el polític, això, és clar, si realment volia modernitzar i europeïtzar l'Estat espanyol.

Als primers 20 anys del segle XX, els diaris espanyols els hi costava diferenciar entre autonomisme i separatisme, tant és així, que l'*ABC* de Madrid d'aquells temps, a part de crear un front contra Catalunya en temps del debat a les Corts espanyoles sobre el procés estatutari català de 1918, també va fer escollir als catalans entre ser germans dels espanyols o a ser estrangers. De fet, aquest diari monàrquic ja era partidari de la independència de Catalunya, tenia bastant present que, tard o d'hora, els catalans se separarien d'Espanya. En aquell mateix moment del debat a Corts, sobre l'aprovació del projecte d'Estatut català de 1918, es va crear pels carrers i arreu d'Espanya, en gran part gràcies als diaris, un ambient de nacionalisme espanyol ranci contrari a l'Estatut i a tot el que sonés a catalanisme. Un dia abans del famós debat, el 9 de desembre, es donà una manifestació organitzada per les diputacions provincials castellanes i per altres entitats econòmiques i culturals de Madrid, convocant a la capital 100.000 persones en contra de l'Estatut català i per a la unitat d'Espanya, un fet que no em deixa de recordar a l'acte del Partit Popular català i espanyol que dugueren a terme, el 12 d'octubre del 2013, aquest cop, a Barcelona.

Respecte a la Mancomunitat de Catalunya, fruit de la llei de Mancomunitats de 1913, es fa molt present la por del monarca i de la classe dirigent espanyola davant d'una possible unió econòmica de Catalunya, quan en realitat la Mancomunitat no fou més que un projecte per a desenvolupar les regions catalanes poc desenvolupades, mitjançant els recursos de la província barcelonina, una por que es respira en aquestes paraules d'Alfons XIII: *Lo comprendo, lo comprendo perfectamente; pero para calmar los recelos que existen, ¿por qué no hacen ustedes una cosa? Hagan la mancomunidad dejando fuera de ella a Tarragona y en cambio yo lograría que el Gobierno, en compensación, añadiera*

*la provincia de Huesca. Así ya tendría fuera el argumento del peligro de la unidad de Cataluña. ¿Qué le parece a usted?*¹¹.

Un altre fet important, a part del fiscal, és el factor de la llengua, la catalana, un punt que continua generant conflictes, quan realment hi ha conflicte perquè els governants de Madrid en volen fer d'aquest element un problema. *Catalunya, ha estat un passadís de pobles*, com digué Jaume Vicens Vives, i el català en sí mai ha significat un problema a Catalunya. Un exemple, del fet que són els governants espanyols els que veritablement volen que la llengua catalana sigui objecte de polèmica, per tal de residualitzar la cultura catalana, és aquest: el govern nacional que es creà el 21 de març de 1918, li va atorgar a Cambó la cartera d'Instrucció Pública. Aquest la va haver de canviar amb Santiago d'Alba per la de Foment, pel fet que, el mateix Alba digué que si Cambó, ocupava el ministeri d'Instrucció Pública i feia del català llengua oficial, hi hauria un caos en el sistema polític espanyol. Quan a Espanya, com a estat plurinacional que és, qualsevol persona s'hauria de poder expressar a les Corts espanyoles i dirigir a l'administració central amb la seva llengua nacional.

Qui és el rei? Des de la visió conservadora i tradicionalista, la figura del rei és tractada com un ésser diví, superior a la resta dels mortals; en el temps de la Restauració Borbònica, que durà fins a la caiguda de la dictadura de Miguel Primo de Rivera, el rei dominava el torn pacífic, i davant de qualsevol canvi o reforma radical de l'Estat espanyol, era interessant tenir el monarca de la teva part. Motiu pel qual, Cambó i els seus, al voler reformar Espanya, ja van fer per maneres de mantenir una bona relació amb el monarca. Uns lligams, no massa ben vistos pels polítics dinàstics, eren de dubtable constitucionalitat i, a més, tenien por a què aquestes relacions entre els dirigents catalans i el rei els deixés en un segon pla, o pitjor, que perdessin l'oportunitat de ser hegemònics políticament a Catalunya.

Tal i com van dir els historiadors, Jesús Pabón i Javier Tusell, la proposta del rei Alfons XIII del 30 de novembre del 1922 de fer de Cambó el nou president d'Espanya, amb Corts o sense, a canvi de deixar de ser catalanista, fou un greu error polític. Ja que tant el monarca com els demés polítics espanyols no concebien que Cambó pogués ésser president d'Espanya sent catalanista, quan el seu projecte no era pas separatista, tot el contrari, era integrador; no obstant, aquest fet és un continu en la història d'Espanya i

¹¹ DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *Un hombre de estado catalán en la compleja política española*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 69.

Catalunya, la classe dirigent espanyola no concep una Catalunya lliure dins d'una Espanya gran.

Tenint present el què s'ha dit en el primer paràgraf d'aquest subapartat, per més *borbonejades* –enganys– que fes el monarca a Cambó, ell sempre li tindria un gran respecte a Alfons XIII, tal i com es veu en aquest fragment – després de la negativa de les Corts envers l'Estatut d'Autonomia de 1918-19: *¡Me había impulsado a lanzar la campaña pro autonomía integral! [...] No le guardé ningún rencor, ya que sabía que los Reyes tienen el derecho e incluso el deber de faltar a todo compromiso personal siempre que el interés público lo demande.*¹²

És homogènia la burgesia industrial catalana? Al llarg del treball tracto la burgesia industrial catalana per igual, sent conscient que erro, motiu pel qual dedico aquest punt a explicar com pot ser de diversa la classe burgesa. Per tal d'exemplificar-ho, em basaré en el marc del franquisme, és a dir, com va actuar la classe burgesa durant el franquisme? Borja de Riquer, en fa una divisió molt ben feta: d'una banda, personatges com Fernando Valls i Taberner amb el seu article *La falsa ruta* i Josep Maria Tallada, foren dels pocs que es van adherir de forma *inquebrantable* ideològicament al règim, renegant totalment del passat catalanista i de la tradició política catalana; quan molts de la Lliga Catalana no es van sentir capaços de fer-ho, al haver sigut des dels seus orígens un partit nacional català. Altres, ocuparen càrrecs de poca importància amb el desig d'obrir aquest règim a la participació civil, estem parlant de Fèlix Escalas, Tomàs Carreras i Artau; d'altra banda, tenim a Joan Ventosa i Calvell i a Josep Bertran i Musitu, figures cabdals que varen apostar per a una restauració monàrquica en plena dictadura franquista, entre els anys 1943 i 1946, malgrat fracassar; Lluís Duran i Ventosa, Josep Puig i Cadafalch, Ramón d'Abadal i de Vinyals, varen apostar per un revisionisme ideològic des d'una activitat cultural discreta; altra opció, fou la dels que optaren, com Francesc Cambó, per l'exili o autoexili al no agradar-los la situació política que s'estava vivint a Espanya amb el franquisme. L'últim grup que ens queda, en podríem dir el dels demòcrates, catalanistes i, fins i tot, republicans, amb figures de l'alçada de Felip Solà i Cañizares, Modest Sabaté, Josep Rigau, Manuel Cros i altres. Un grup que des de França varen relacionar-se de forma regular amb les instàncies polítiques de la oposició antifranquista a l'exili, entre els anys 1945 i 1946; des del 18 de juliol de 1936, aquestes diferències entre els mateixos

¹² DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *15 de noviembre de 1918: Alfonso XIII anima a Cambó a resolver el pleito catalán: <<Ha llegado la hora de Catalunya>>*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 122.

burgesos es van fer cada cop més importants, i van crear la divisió i la mort de la Lliga Catalana.

Francesc Cambó i els seus projectes. Al llarg del recorregut polític de Francesc Cambó, hi podrem veure diverses etapes de la seva persona. Pel que fa al jove Cambó, en plena Restauració Borbònica, és una figura molt influenciada per la tesi del *nacionalisme imperialista* de Prat de la Riba, a través de la força del poble català, tal i com deia Duverger, el nacionalisme català els hi servirà per evitar una revolta popular en contra del capitalisme, o aquesta és la intenció, i també per ampliar autonomia. Volen anar més enllà de la Mancomunitat de Catalunya, això els portarà a voler conquerir l'Estat espanyol per a mantenir l'autonomia aconseguida, en aquest cas la Mancomunitat, i també per a reformar l'Estat i fer-ne d'ell un de modern, europeu, a on es sentissin còmodes els burgesos catalans, en detriment dels agraris latifundistes castellans; una segona etapa, que la podríem anomenar la del Cambó malalt, per càncer de gola, però també perquè al llarg de la Segona República Espanyola Cambó i els seus, no varen trobar la medicina per a guanyar les eleccions a Catalunya en detriment d'Esquerra Republicana; més endavant, amb el començament dels anys de *Victòria* del franquisme, després de la guerra civil tindrem al Cambó indignat, que juntament amb Alfons XIII, varen recolzar al bàndol rebel al llarg de la *guerra dels 1000 dies* i quan finalment el bàndol franquista guanyà la guerra, no se'ls hi va deixar participar en cap càrrec de l'alta esfera política de Franco. Finalment, tindrem al Cambó agònic, que morirà a l'espera de què el règim franquista caigués.

El Cambó jove, tal i com s'ha dit anteriorment, el tenim enquadrat en plena Restauració Borbònica. Sobretot en aquesta etapa, copsarem com el nacionalisme cambonià vol i dol, és a dir, pateix una dialèctica interna: *Primero, actuar meramente como partido nacionalista planteando con carácter grave el pleito de las delegaciones y haciendo cuestión de ello hasta el punto de obtener el Proyecto autonomista si no se nos da satisfacción. Segundo, actuar como Hombres de gobierno presentando enmiendas que mejoren y casi alteren por completo el Proyecto del gobierno. Lo más fácil es lo primero. Difícil pero prestigioso lo segundo.*¹³ / *Monarquía? República? Catalunya!, Ni hipotecamos la autonomía a la República, ni esperamos la República para implantar la autonomía, pero no frenaremos nuestra marcha por el hecho de que pueda caer la*

¹³ DE RIQUER, Borja." Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *Un hombre de estado catalán en la compleja política española*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 76.

Monarquía.¹⁴/ *Ahora, no debemos olvidar que, o bien fracasamos y la revolución nos pasará por encima y nosotros no podríamos dirigirla, o bien triunfamos, adquiriríamos prestigio personal, pero consolidaríamos el status quo y aplazaríamos la solución del pleito nacionalista*.¹⁵/ *Sin el entusiasmo catalanista el peligro espartaquista sería mucho mayor en Cataluña*.¹⁶ Vol i dol, com es pot veure en els diferents fragments, pel fet que vol governar Espanya però no vol perdre l'hegemonia catalanista i política a Catalunya, per tant, al llarg d'aquest període i en el seu futur, esdevindrà pragmàtic. Ell serà catalanista sempre, ara bé, quan calgui, serà burgès per sobre de tot, i si cal, aplaçarà el plet català buscant la pau social i el manteniment de la seva posició social, tenint en ment sempre la conquesta de l'Estat espanyol per a transformar-lo, sabent que per fer-ho haurà de deixar de banda la catalanitat.

Sis anys després del famós *tancament de caixes*, al 1905 Enric Prat de la Riba reclamà al govern espanyol la necessitat de dur a terme un govern nacional per a modernitzar i europeïtzar Espanya mitjançant diverses reformes, homologant l'Estat espanyol amb altres d'europeus com França o Anglaterra; més endavant, Solidaritat Catalana, filla dels *Fets del Cu-Cut!*, va fer tremolar al president de llavors: Antonio Maura. Aquest, s'espantà pel fet que Solidaritat Catalana, va convertir l'incipient catalanisme en un moviment modern i potent, un corrent que va fer de Francesc Cambó el gran home, el gran polític, que lideraria el catalanisme polític d'inicis del segle XX. Tant és així, que Cambó, un home de prestigi, que cada cop estarà més recolzat per aquest modern corrent com és el del catalanisme, i no pas pels d'arrel institucional i del clientelisme cacic, durà a terme juntament amb altres diputats provincials catalans, les diferents reivindicacions de caràcter polític, econòmic, cultural, a les Corts espanyoles, naixent d'aquesta forma, segons Javier Tusell, *la causa catalana*, la gran problemàtica del segle XX en la política espanyola, un plet que encara avui resta per solucionar.

Francesc Cambó juntament amb la Lliga Regionalista de Catalunya, dominaran el mapa polític català des del 1914 al 1923. Tanmateix, les eleccions del 1910 es van perdre, i molt possiblement, així va ser, a causa del recolzament que donà la Lliga Regionalista

¹⁴ DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *15 de noviembre de 1918: Alfonso XIII anima a Cambó a resolver el pleito catalán: <<Ha llegado la hora de Catalunya>>*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 123.

¹⁵ DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *30 de octubre de 1917: Cambó convence a Alfonso XIII para que se forme un gobierno de concentración: <<Era hora de cambiar de política>>*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 72.

¹⁶ DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *15 de noviembre de 1918: Alfonso XIII anima a Cambó a resolver el pleito catalán: <<Ha llegado la hora de Catalunya>>*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 127.

a les mesures impopulars que adoptà Antonio Maura, per a acabar amb el moviment de la *Setmana Heroica* en contra de la *Guerra dels banquers* de 1909. Mentre Cambó i els seus dominaven el panorama català, cada vegada més, varen anar tenint més presència a la política espanyola. Ja anava bé aquest fet, ja que un dels grans problemes que tenien els de la Lliga Regionalista, era el fet del seu distanciament respecte els polítics espanyols. La Lliga al llarg de les primeres dècades del segle XX, va guanyar presència a Corts, gràcies al mal moment que estava passant la Restauració i el sistema de partits, una crisi aguditzada per les pròpies tensions socials existents. Pel que fa als partits polítics, estaven passant per un moment negre. Cada cop el sistema de partits estava més fragmentat i més debilitat, cap d'aquests partits no podien ni arribar a aprovar els pressupostos d'Estat per falta de suport parlamentari. Davant d'aquest fet, la Lliga fou qui sortí guanyant, ja que els diversos partits per a complir amb els seus interessos acabaven pactant amb els de la Lliga.

El 21 d'octubre de 1909 se li oferí a Cambó, per part d'Antonio Maura, entrar en el joc de la política espanyola amb el torn pacífic mitjançant la transformació de la Lliga Regionalista en un partit reformista espanyol, deixant fora del torn pacífic al Partit Liberal. Aquesta proposició tan temptativa per a Cambó, fou refusada pels mateixos aspectes que s'han dit abans: volia governar Espanya, però tenia por a perdre l'hegemonia política a Catalunya, no volia ser vist pels catalans com a espanyolista.

A continuació, si ens situem al 1916 veurem com Cambó cada cop agafa més presència política a les Corts, i a mida que va passant els anys, cada cop veu més a prop la presidència d'Espanya; concretament, a l'abril de 1916, respecte a les eleccions generals que s'hi donaren, ell amb la Lliga s'hi presentaren sota el lema *Per a Catalunya i l'Espanya Gran*. Buscant el que portem dient fins ara, una reforma estatal i un procés constituent; també és veritat que, a més, d'entrar al govern, fer una reforma estatal i augmentar l'autonomia, també estava preocupat per a trobar una solució política davant de l'atzucac que estava vivint la Restauració Borbònica. De fet ell no volia fer un canvi profund, sinó que el que volia era acabar amb el poder exclusiu dels dos partits dinàstics a través del sistema d'alternança política. I quina va ser la solució que proposà Cambó? Posant de manifest el descrèdit de la Restauració Borbònica i el fet patent d'una situació poc democràtica, Cambó proposà la sortida autoritària. Ell, ni molt menys fou el primer ni l'últim d'aquells moments, que parlava amb normalitat dels règims autoritaris, amb el suport del rei i dels militars: *En esta situación, se nos presentan dos caminos a seguir: o aprovechar la ocasión para ejercer una dictadura de unas semanas, consiguiendo que*

*durante éstas se aprueben los proyectos que interesen a Cataluña y a España en general [...] o hacer toda rotación imposible y provocar un giro.*¹⁷

Anteriorment, s'ha dit que darrere de qualsevol decisió política, a Espanya, el Rei està al darrere. Una bona forma de fer-ho patent seria a través de l'explicació del canvi de govern que es donà a l'any 1917, un any en el qual el sistema polític espanyol feia aigües per tot arreu, a més, davant d'una situació econòmica tensa amb la qual s'estava vivint, que la Restauració no tenia mecanismes per a millorar-la. Arribats a aquest punt, amb la por a l'adveniment d'una revolució social a l'escalf de la Revolució Bolxevic, Santiago Alba li proposà a Cambó de crear un govern de concentració, amb la fita de normalitzar la situació, i per fer-ho haurien de governar els més capacitats i d'una forma dictatorial. Un govern de concentració que no arribà enlloc, ja que Alfons XIII posà la confiança a Eduardo Dato. D'aquesta manera s'inicià el govern de Dato, un mandat agitat, que li tocà viure moments convulsos com el de la coneguda Vaga Revolucionària General de 1917, a on es van fer forts els republicans i socialistes amb el potent impuls del moviment obrer, amb l'objectiu d'anar més enllà del projecte d'Estatut català, que s'estava respirant en les diverses Assemblees de Parlamentaris, que es van fer de forma clandestina. A Francesc Cambó li feia por que el moviment obrer es fes fort, al saber que mentre no hi hagués pau social, el projecte autonomista s'hauria de fer esperar; no podem oblidar, que mentre Cambó liderava les diverses reunions dels assemblearis durant l'estiu de 1917, de forma contínua s'anava reunint amb el monarca. Un Rei, que en el seu moment, li va dir que estava a favor d'encetar un procés constituent, i que com a prova de la seva paraula, els dos que sortissin escollits de l'Assemblea de Parlamentaris els faria ministres. Bé, els escollits varen ser Felip Rodés, d'esquerres, i Joan Ventosa, de dretes.

El 21 de març de 1918, es va dur a terme un altre govern de concentració presidit per Maura, on Santiago d'Alba acabaria ocupant el ministeri d'Instrucció Pública, Francesc Cambó el de Foment, i Joan Ventosa el d'Aprovisionaments. Per primera vegada, Cambó tingué a la ment que si aquest govern es consolidava, l'hora de Catalunya i la de reformar l'Estat espanyol havia arribat; en aquest mateix any, el 1918, les tensions socials cada cop anaven a més, per tant, els projectes reformistes i estatutaris de Cambó perillaven en el cas que hi hagués un enfrontament de les dretes amb les esquerres. Motiu pel qual, va voler reduir les tensions socials a través de la crida al poble, al nacionalisme català, sota

¹⁷ DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *Un hombre de estado catalán en la compleja política española*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 77.

el lema *Pro Autonomia Integral*. Un lema empès per la Mancomunitat, i que com a moviment nacionalista s'identificava de ple amb els que s'estaven donant a Europa, mitjançant els projectes de Woodrow Wilson.

Aquesta campanya del lema *Pro Autonomia Integral*, en un principi, comptava amb el recolzament del Rei, li havia donat la seva paraula. Encara que aquesta promesa reial, tal i com va dir Javier Tusell, es va donar per interès monàrquic, de fet en aquells temps les monarquies europees no estaven passant una molt bona època: feia 8 anys de l'expulsió del monarca de Portugal, a Rússia – que actualment torna a estar de moda – s'havien polit el tsar, i a Alemanya i a Àustria havien fet fora els respectius emperadors. Vist això, és normal que Alfons XIII es preocupés pel manteniment del seu tro, cosa que explica que en un primer moment hagués pensat: - donaré l'autonomia als catalans, i així un problema menys-. Perquè per conflictes oberts no seria: la situació econòmicament era crítica, el descrèdit del sistema de la Restauració Borbònica es feia notar, igual que les pressions dels militars, entre d'altres, sols li faltava el plet català.

Francesc Cambó, sabent que tenia el vistiplau del Rei pel procés autonomista, tant ell com els altres diputats provincials catalans, es pensaven que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya fet i acabat el 25 de novembre de 1918, des de la Mancomunitat de Catalunya, s'aprovaria a les Corts espanyoles sense que els partits dinàstics hi oposessin gaire resistència. Aquest Estatut demanava: que l'Estat donés àmplies competències a un govern català que solament era responsable davant d'un Parlament, i també comptava amb la creació d'un Tribunal Mixt. Si li afegim el que li digué el Rei a Cambó, de la mà de Jesús Pabón, gràcies a la gran labor feta des de Foment, Francesc Cambó s'havia guanyat la seva confiança i, també havia fet que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, deixés de fer pànic als diversos polítics dinàstics d'Espanya. Amb tot això, poc s'esperaven arribar a Madrid en un ambient de creixent hostilitat al catalanisme, contra l'Estatut d'Autonomia i amb manifestacions pels carrers per la unitat d'Espanya. Quan en cap moment, la burgesia catalana havia dit de separar-se de l'Estat espanyol.

El fet és, després de tractar a la Lliga Regionalista pels carrers i per la premsa espanyola d'egoista, de separatista, de que l'Estatut d'Autonomia de Catalunya no era res més que producte de quatre interessats i egoistes industrials tèxtils de Catalunya, en definitiva, com ara amb CiU. La qüestió és que no van poder tirar endavant el projecte estatutari, ja que després de la bona defensa del projecte estatutari català que en va fer F. Cambó al 10 de novembre de 1918, saltà i li contestà el diputat Niceto Alcalà Zamora, tocant-li la fibra –tal i com ho explicarà a les seves *Memòries*-, dient-li que no podia ésser

que Cambó aspirés a ser el Bolívar de Catalunya, i el Otto von Bismarck d'Espanya, és a dir, governar Espanya tenint autonomia a Catalunya era inadmissible, o liderava Espanya o escollia fer-se amb l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. En canvi, Antonio Maura, acceptava la descentralització d'Espanya i l'autonomia administrativa, però l'atacà dient-li que ell no permetria que ningú dilapidés la sobirania nacional. Amb això, Cambó li envià al Rei una carta recriminant-li el que havia fet, i d'altra banda va dir, que a les Corts espanyoles va passar el que passà per la següent raó: *Si Cataluña se separase de España, en España no pasaría nada y todo continuaría igual, pero es que con la autonomía de Cataluña se transforma España y por eso la autonomía suscita aquí más reticencias que la separación.*¹⁸

Davant de la resposta rotunda no a l'Estatut, la Lliga es va veure arrossegada pels demés diputats provincials catalans que es varen retirar del Congrés dels Diputats i del Senat, una via arriscada però clau per a contentar a l'opinió pública de tots aquells catalans, que s'havien sumat a la campanya a favor de l'Autonomia de Catalunya. Després de tants anys potenciant des de la Lliga Regionalista a fer política parlamentària a Madrid, ara que s'havien retirat, havien quedat molt mal vistos a l'opinió parlamentària de Madrid; poc després, cap el 1919, la Comissió Extraparlamentària del Congrés dels Diputats varen fer un esborrany d'un possible Estatut autonòmic català, ara bé, amb menys competències de les que ja tenia la Mancomunitat, per tant, inadmissible. Cambó volia un Estatut sí o sí, per tant, va demanar permís a Corts per a poder fer al poble català un plebiscit sobre si els catalans volien un Estatut o no. Una jugada molt audaç per part de Francesc Cambó, si a Corts es deia que sí, Espanya es veuria obligada, en cas que fou afirmativa la resposta dels catalans, a donar un Estatut a Catalunya; no obstant, si deia que no al plebiscit, els diputats catalans es retirarien del Senat i del Congrés. Doncs, dit i fet, semblava que la via legal havia dit prou, per la via parlamentària es va fer impossible, de moment, aconseguir un Estatut d'Autonomia per a Catalunya.

En aquest marc, d'un increment continuat de conflictes socials al carrer, i sobretot, amb la presència al 1919 de la gran vaga de la *Barcelona Traction Light and Power*, altrament dita, *la Canadenca*. Aquest conflicte va esclatar el 21 de febrer, i el 27 de febrer a Espanya es van cloure les Corts, per tant, amb l'excusa del conflicte social s'avortà el debat sobre la demanda d'un Estatut d'Autonomia per a Catalunya.

¹⁸ DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *15 de noviembre de 1918: Alfonso XIII anima a Cambó a resolver el pleito catalán: <<Ha llegado la hora de Catalunya>>*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 126.

Entrant a l'època dels feliços 20, amb una Catalunya caracteritzada per un intercanvi de trets continuat, per culpa del pistolisme o Guerra Social; un context on Cambó, des de la cartera d'Hisenda, dins del govern de concentració de Maura, que s'havia fet per tapar el desastre d'Annual, es veia exhaust davant de les intrigues i del no poder confiar amb la gent del gabinet, tenint ganes de retirar-se, no ho va fer per por a que sortís la veritat: raons que podrien accentuar l'anticatalanisme de Madrid, i per tant, hi havien moltes possibilitats que tant la Lliga com la Mancomunitat fossin atacades per l'exèrcit enviat de part del monarca i del comte de Romamones.

Després de negar-se, Cambó, a la proposició que li va fer el rei Alfons XIII, al 30 de novembre de 1922, de ser president d'Espanya a canvi de domiciliar-se a Madrid i de deixar de ser catalanista; al sentir-se dèbil davant de l'escissió d'un grup de persones de la Lliga que van crear un nou partit: Acció Catalana, més el fet que no volia deixar de ser catalanista, no agafà el comandament de la nau espanyola. Un fet que el Rei, li presentà amb tota normalitat amb l'objectiu de devaluar la qüestió catalana, a través de fer de Cambó un bon polític espanyolista, després d'haver guanyat el prestigi com empresari en els seus negocis de la CHADE¹⁹ –iniciats entre els anys 1918 i 1921, en ple domini dels partits dinàstics, en el món de la política-. Francesc Cambó es cansà de la política i a l'any 1923, renuncià a tots els càrrecs polítics, un fet que va crear un gran impacte a Espanya i a Catalunya. A Espanya, sobretot, aquest fet es va fer notar en el diari *El Sol* d'Ortega i Gasset: *Nos tememos que a los que aspiraban que Cataluña fuese el Piamonte de España van a suceder ahora los que prefieren que sea una Irlanda.*²⁰ I a Catalunya, segons Borja de Riquer, passà alguna cosa similar, davant del fracàs de la Lliga Regionalista en el procés autonomista, i amb la retirada de la política de Cambó, ara més que mai el nacionalisme català es radicalitzaria, però aquest cop, des de les esquerres.

Quan el capità general de Catalunya, Miguel Primo de Rivera va dur a terme el cop d'Estat el 13 setembre de 1923, convertint-se en una dictadura fins el 1930. Una dictadura, que des d'uns inicis fou ben vista per la burgesia catalana a l'acabar amb el problema del moviment obrer, per acabar també amb un llarg període de governs febles i inoperants, no obstant, de seguida que començà a dur a terme, Primo de Rivera, reformes

¹⁹ CHADE: Compañía Hispano Americana de Electricidad, fundada el 1920.

²⁰ DE RIQUER, Borja. "Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político". *30 de noviembre de 1922: Alfonso XIII ofrece el poder a Cambó si dejaba de ser catalanista: <<Era la hora de Cambó>>*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pàg. 151.

econòmiques, polítiques i culturals contra Catalunya, el suport dels de la Lliga va claudicar. I més quan al 1925 la Mancomunitat de Catalunya fou suspesa.

Si ens concentrem en l'etapa republicana, la del Cambó malalt, veurem que no deixa el tacticisme, tot i que en aquesta etapa fa un canvi notable en la seva persona: és molt més espanyol i conservador del que era anteriorment; Francesc Cambó, a l'alçada de 1930 havia de ser el gran home de la transició democràtica, no obstant, a causa d'un càncer de gola i per enemistats amb els militars, ell no va poder pas dedicar-se a la política durant la *Dictablanda*; Francesc Cambó volia donar-li una sortida ordenada a la *dictablanda*, així que creà el Centre Constitucional, format per elements de la vella política, sense sang nova: grups conservadors i regionalistes balears, valencians, gallecs, amb una comissió d'acció política amb Francesc Cambó, Gabriel Maura, Antonio Goicochea, César Silió i Juan Armada. Centre Constitucional, tenia l'objectiu de guanyar les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 per a donar-li continuïtat a la monarquia d'Alfons XIII, i d'altra banda, per fer-se amb el govern espanyol, ara sí, quan vuit anys abans li havia refusat a Alfons XIII el fet de ser president espanyol, al ser obligat a renegar a la seva vessant catalanista.

La Segona República Espanyola, s'emmarca a l'Europa d'entreguerres, com diu Borja de Riquer, és una època on es debiliten els règims liberals parlamentaris, es democratitza la societat, es socialitza el vot i amb ell pren força el moviment obrer, esdevé la societat de masses. Per tant, per a guanyar unes eleccions havies de ser un partit de masses. A Espanya el crack del 29 li afectà poc, no obstant, a causa de la seva geopolítica la democràcia trigà en arribar; en els anys de la Segona República hi havia poca tolerància davant dels resultats electorals i era constant la intransigència entre partits. En termes globals, en aquell temps, la burgesia a Europa perd poder, i tendirà a recolzar la sortida autoritària davant d'una democratització excessiva, segons ells. Una burgesia que sabia diferenciar molt bé el liberalisme econòmic del polític.

Francesc Cambó i el projecte del Centre Constitucional va fracassar al no tenir present l'opinió pública de la gent dels anys 30: una opinió que deia que l'Autonomia de Catalunya i la democràcia, únicament podia arribar fora del sistema monàrquic; davant del fracàs electoral i de l'adveniment de la República, els de la Lliga Catalana amb Cambó, s'hi van trobar estranys en el nou règim, però tampoc en cap moment conspiraren contra el règim republicà, ara bé, es van haver d'acostumar a fer oposició, i un dels fets que els va fer més mal, fou que les esquerres encapçalades per Macià i Companys lideressin el govern de la Generalitat de Catalunya amb l'Estatut d'Autonomia de

Catalunya de 1932, quan els de la Lliga havien lluitat des dels inicis del segle XX per obtenir un estatut, però fracassaren estrepitosament.

Segons Isidre Molas, els de la Lliga acceptaren el règim republicà, i seguirien defensant els seus interessos amb diverses aliances. Clar, quan es van aliar amb Esquerra Republicana de Catalunya van perdre la cara conservadora del partit, tanmateix quan s'alià amb els partits espanyolistes i anticatalanistes com Acción Popular o Renovación Española, perderen la seva cara catalanista; la Lliga Regionalista, a partir de la Segona República Espanyola passaria a dir-se Lliga Catalana, una formació que seguia tenint l'objectiu de governar la Generalitat de Catalunya i el govern d'Espanya, però no va pas aconseguir-ho: a Catalunya no podia competir amb el nacionalisme d'ERC ni tampoc va trobar la medicina per a contrarestar el reformisme republicà, i per a liderar Espanya la Lliga Catalana encara no estava preparada, un fet que es va veure amb la creació del Front d'Ordre Català i, a més, la Lliga en cap cas podria competir des del camp conservador a l'Estat espanyol al tenir al seu davant grans partits de dretes, com: el de la CEDA de Gil-Robles, o el Partit Republicà Radical liderat per Alejandro Lerroux.

Un cop més, durant l'etapa republicana, es farà patent la diversitat interior de la Lliga: per un costat, Joaquim Pellicena Camacho amb la publicació *El nostre imperialisme* recuperava la tesi de Prat per a fer-se amb el govern espanyol, cosa que ideòlegs de l'alçada de Fernando Valls i Taberner o Joan Estelrich apostaven per l'intervencionisme estatal, deixant de banda el catalanisme. Ja que en aquells moments deien que hi havien elements a defensar molt més importants que el catalanisme, com els valors de la propietat, tradició, religió i família. Un fet que es veu molt clar a les publicacions de Valls i Taberner al plec titulat *Paraules del moment: No em resulta pas agradable la denominació de nacionalista. És aquesta, al meu entendre, una paraula marcida. Certes modalitats de la seva significació l'han desacreditat a Europa. Per la meua part renuncio a ella / El catalanisme, i, avui, ningú no pot atribuir-se'n el monopoli. Cal dir, també segons el meu entendre, que el catalanisme no ho és tot. Hi ha d'altres problemes cabdals; hi ha coses superiors i anteriors al patriotisme.*²¹ Abans d'acabar aquest punt, no ens podríem pas descuidar de mostrar l'intervencionisme estatal de Cambó que, com ho demostra a *Per la Concòrdia* es volia fer: *la gran reforma, la incorporació d'Espanya*

²¹ MOLAS, Isidre." Lliga Catalana. Un estudi d'Estasiologia". *L'enfonsament de la monarquia*. Vol.I, Edicions 62 S.A, Barcelona, 1973, segona edició, pàg. 161.

*a Europa; supressió dels latifundis, reforma agrària, reforma de l'educació, no ésser dominats per la clerecia, ni país ocupat militarment.*²²

Al llarg de la Segona República, tal i com diu Borja de Riquer, la Lliga Catalana no fou capaç de crear un projecte alternatiu al reformisme republicà, raó per la qual des de Catalunya es veia que únicament anava en contra de les polítiques d'esquerra, sense dur a terme cap tipus de projecte alternatiu. Un fet que explica, que la Lliga Catalana va ser vista com *el partit dels rics i dels capellans*, i no pas com una força política liberal, moderna i catalanista, sobretot, al llarg i després de la Segona República Espanyola.

Poc abans de l'inici de l'etapa del Cambó indignat, a les vigílies del *alzamiento del 18 de julio de 1936*, el propi Francesc Cambó era partidari de defensar el marc legal republicà, perquè per sobre de tot, volia mantenir l'Estatut d'Autonomia de Catalunya per a gaudir-lo quan tornessin a estar al capdavant del govern català. Ells sabien que sense democràcia, no hi havia autonomia: [...] *s'inicia ja la tirania blanca. Ja tornen a sonar els noms més infectes dels temps de la dictadura. Dintre uns mesos començaran a oblidar-se les atrocitats roges i prendran més dimensió i causaran més molèstia les tonteries dels blancs*²³/ *Tota dictadura, blanca o roja, serà anticatalana, anirà contra l'ànima de Catalunya, serà contra el cos de Catalunya*²⁴. Amb tot això, no van pas participar del cop d'Estat els de la Lliga catalana per altres tres motius: els militars no van deixar pas que participessin ells ni cap altra persona civil, el cop d'estat seria militar i els civils estarien en un segon pla, el *alzamiento* seria un moviment d'extrem nacionalisme espanyol, al ser un cop que a més d'anar en contra de les esquerres, també volia acabar amb els nacionalismes, que havien pres força sota la legalitat republicana posant en perill "la unitat d'Espanya".

L'etapa del Cambó indignat s'inicia a partir de 1937 i després del final de la guerra civil: *Accepten els homes de la Lliga com a auxiliars, com a tècnics, mai com a dirigents.*²⁵/ *I molta gent de dretes en veure, ara, ofegades les forces de l'adversari i el*

²² MOLAS, Isidre. "Lliga Catalana. Un estudi d'Estasiologia". *L'enfonsament de la monarquia*. Vol.I, Edicions 62 S.A, Barcelona, 1973, segona edició, pàg. 163.

²³ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *Los catalanistas de la Lliga y la zona <<nacional>>* . Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg.180.

²⁴ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *La Lliga Catalana ante la crisis de 1936*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 44.

²⁵ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *1939-1942: interinidad política y frustraciones*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg.197.

*totalitari triomf de la ultradreta, se sentia també prou desenganyada i condolguda. Pensaven que allò no era ni de molt tros el que haurien desitjat en un feliç desenllaç de la guerra. Ara, finalment, no ens quedava, a tots, altre remei sinó aguantar i callar.*²⁶

Després d'haver participat recolzant el bàndol rebel, al llarg de la guerra civil, a causa de la revolució bolxevic que esclatà en aquells anys a Catalunya, respecte aquest fet Cambó sempre dirà que va haver de recolzar l'opció franquista al veure's obligat davant d'aquell *caos esquerranós* que esclatà a Catalunya en els primers temps de la guerra civil; dit això, tant Alfons XIII com molts altres de la Lliga Catalana, havien recolzat al bàndol rebel, com ara: Cambó, havia donat 10.000 lliures esterlines a la *causa nacional*, juntament amb Joan Estelrich, Ventosa i Quiñones varen crear una potent campanya propagandística a favor del bàndol rebel, des de París, amb la revista *Occidente* i el *Bulletin d'Information Espagnole* o també, amb la seva participació als *Servicios de Información del Nordeste de España*. Després de tot això i més, tant Alfons XIII com els de l'alta esfera dels de la Lliga no varen rebre cap contrapartida de poder polític, per part de Franco. Per exemple, el 1937 es creava una Junta Tècnica a Burgos, molts deien que hi posarien a Joan Ventosa com a ministre, ja seria una victòria pels de la Lliga, no obstant, finalment Joan March, Serrano Súñer i Nicolàs Franco ja es van encarregar de que això no succeís.

La dictadura fou molt més llarga del que Cambó i els seus pensaven, durant el franquisme la Lliga Catalana i l'esperit emprenedor i modern de la burgesia catalana desaparegué, tal i com digué Francesc Vilanova, *una burgesia sense ànima*. En un temps que no existien grisos, o eres blanc o roig, afecta o desafecta, la majoria dels empresaris catalans van concentrar-se a fer diners a costa de la dictadura a canvi de deixar-se governar, tant Francesc Cambó com Jaume Vicens Vives varen criticar aquesta posició tant conservadora i tan poc productiva de la burgesia catalana. Com s'ha dit abans, excepte Fernando Valls i Taberner i pocs més, els burgesos de la Lliga no van adherir-se ideològicament al règim al haver sigut des de sempre catalanistes, i una mostra d'aquest fet, es troba a la següent protesta de l'alcalde de Sabadell: després del donatiu de 500.000 pessetes per a la *división azul* per part dels empresaris catalans, del món tèxtil de la llana, com a agraïment a Franco pel retorn de l'ordre social i també, com a mostra d'adhesió al règim. Josep Maria Marcet i Coll, protestà de la següent manera amb motiu de la no assistència de molts industrials catalans en els actes oficials del règim. Després d'haver

²⁶ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *Conclusión. Ceder a la tentación autoritaria*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg.276.

participat en el respectiu donatiu amb la *división azul*: *...aquellos que lloraban com mujeres por la recuperación de cuanto no supieron defender como Hombres, ¿dónde están?*²⁷

Després de la negativa del 1937 a Joan Ventosa a formar part de la Junta Tècnica de Burgos, pocs catalans aconseguiren arribar a alts càrrecs en la jerarquia franquista. Moment en el qual s'intentà buscar, per part de Ventosa, la implicació d'altres diputats de les Corts franquistes, per a dur a terme una transició d'un règim totalitari a un de monàrquic, entre els anys 1943-1946, no obstant, aquest fet es donaria solament amb el permís de Franco. El gran home del franquisme, Franco, que arribà a manar per sobre d'Alfons XIII, quan més anys feia dels inicis del règim franquista més consolidat estava al tro i, a més, fins el moment del desembarcament de Normàndia, Franco tenia de cara la brisa feixista amb Hitler i Mussolini, per això, com va dir Cambó, *el poder té agarrat a Franco*, motiu pel qual Lluís Duran digué: *el problema gros consistia i consisteix en la manera de realitzar-ho. [...] Ja que si abans era convenient el pas a la monarquia d'acord amb Franco, ara es gairebé impossible sense el concert directe o dissimulat de Franco*.²⁸ Altra via que intentaren els dirigents de la Lliga, per tal de fer-se amb el govern espanyol i així transformar i modernitzar l'Estat, davant de la reacció violenta de Franco envers a la proposició de Ventosa i altres diputats de les Corts franquistes per a fer una transició cap a un règim monàrquic, fou la de crear un Partit Nacional Espanyol, integrant en aquest projecte a falangistes autèntics, als de *Renovación Española*, als de *Acción Popular* i si volien també, els tradicionalistes. Un projecte constituït al setembre de 1943, de gran espanyolitat per a que tingués projecció a Espanya, com deien els mateixos de la Lliga: *La nostra organització política hem d'aspirar a convertir-la en Partit Nacional Espanyol/ Parlar en nom de Catalunya o des de Catalunya vol dir despertar una oposició automàtica de la gent no catalana, àdhuc dels afins, per aquelles coses que d'altra manera aconseguirien un consentiment unànime/ la necessitat de tancar el període de la guerra civil que estem vivint/ el reconeixement i la salvaguarda dels drets i de la llibertat*

²⁷ VILAR, Pierre (Dir.)- DE RIQUER, Borja- B. CULLA, Joan. "Història de Catalunya. El franquisme i la transició democràtica (1939-1988)". *Una burguesia sense política, però agraïda a la dictadura*. Vol. VII, Edicions 62, Barcelona, 1989, pàg. 137.

²⁸ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *1943-1947: el intento de reconstruir la Lliga Catalana y de relanzar el movimiento catalanista*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 247.

de l'individu²⁹; Cambó i els seus eren molt accidentalistes, el règim no els importava, el que realment els hi interessava era modernitzar Espanya i l'autonomia de Catalunya. Per tant, com va dir el mateix Cambó, després de que les Corts espanyoles neguessin al 1918 l'Estatut d'Autonomia per a Catalunya, ell mateix, va dir que no pararien de lluitar per a l'autonomia catalana, i que no els importava el règim, per tant, si queia la monarquia, per Cambó no passava res. Tanmateix, l'època del franquisme era una altra època, els catalans de dretes sabien del perill que tenia l'adveniment d'una democràcia, tal i com diu en el següent text, la repressió contra la cultura catalana va unir i enfortí a les esquerres nacionalistes catalanes: *Amb tots els greuges que hom rep el règim actual, no es pot fer res per enderrocar-lo[...] si es pensa un moment amb el que esdevindria llavors.*³⁰ *Al final [...]veurem una forta revifalla del sentiment català. Però el veurem, també, orientat cap a l'esquerra. En les esquerres predominen canalles, però és indubtable que en les dretes predominen imbècils*³¹. Per tant, Cambó i els seus en cap cas farien res contra la dictadura de Franco, i tampoc no farien res que pogués donar ales a les esquerres catalanes, motiu pel qual si es transformava la dictadura de Franco a un altre règim, aquest canvi l'haurien de fer els vencedors de la guerra civil, les dretes espanyoles i catalanes, les forces d'ordre. De fet, el projecte del Partit Nacional Espanyol, com diu en el següent fragment no busca arribar a un règim democràtic, ja que com s'ha dit abans, en aquest suposat règim les dretes catalanes tornarien a no tenir l'hegemonia política a Catalunya, per tant, tal i com es respira en aquest fragment: *No som demòcrates, però no veiem possible un Govern que estigui mancat del concurs de la Nació. No podem concebre una democràcia pura han demostrat llur eficàcia en altres latituds, però són nocives a casa nostre. L'experiència dels pocs anys que hem viscut ens ensenya que el sufragi universal inorgànic, al nostre país, només pot conduir a la dictadura, que és la negació de la llibertat i de la mateixa democràcia.*³² El seu projecte es basaria en un règim de sufragi

²⁹ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *1943-1947:el intento de reconstruir la Lliga Catalana y de relanzar el movimiento catalanista*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 229.

³⁰ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *1943-1947:el intento de reconstruir la Lliga Catalana y de relanzar el movimiento catalanista*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 247.

³¹ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *Los catalanistas de la Lliga y la zona <<nacional>>*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg.180.

³² DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". *1943-1947:el intento de reconstruir la Lliga Catalana y de relanzar el movimiento catalanista*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 230.

restringit, el vot orgànic i de l'elecció indirecta els futurs diputats. Un règim inspirat amb el propi de les Corts franquistes, amb la diferència que comptaven ser ells, els burgesos catalans, qui estaria, llavors, en el capdamunt del poder. A més, demanaren que el poder executiu estigués per sobre del legislatiu amb límits davant de l'ús legal dels decrets llei; com a Estat, defensaven un règim confessional i descentralitzat i, paradoxalment, els regionalistes catalans defensaven que la cultura, la llengua, el dret i els costums estiguessin fora de tota discussió política.

A l'alçada dels anys 1944 i 1947, que fou quan a la Segona Guerra Mundial es donà el canvi de signe, a favor, aquest cop, dels aliats i, en contra, de les potències de l'eix. L'etapa del Cambó agònic, acaba finalment amb la seva mort a Argentina esperant la caiguda del règim de Franco el 1947. Aquesta no arribà pas, però en aquest període on hi va tenir lloc el famós desembarcament de Normandia, més d'un de la Lliga Catalana, com Lluís Duran, va veure la clara oportunitat a reviure la formació política de la Lliga Catalana per a tornar a fer política, essent el moment de Narcís de Carreras i el de la resta dels joves de la Lliga, volent tornar a liderar el govern català, confiant en que els aliats i el propi exèrcit, Església i banca espanyola enderroquessin el règim de Franco, com ho havien fet els primers amb el de Hitler i Mussolini. En contraposició a l'esperança de Duran, Cambó tenia molt clar que el règim franquista tenia molta força, perquè tenia molts aliats, per tant: *no caurà el règim de Franco- perquè no convindrà que caigui- fins el moment en què hom estigui segur que la seva caiguda no és el retorn a la salvatgeria de 1936, fins que es trobi una solució per a Franco que l'impulsi a deixar el lloc sense enfonsar el temple.*³³

Malgrat les raons anteriors, Francesc Cambó és un personatge amb doble personalitat, espanyolista i catalanista, Bolívar de Catalunya i Bismarck d'Espanya; tenint present la seva doble personalitat d'ell i de la resta de la burgesia catalana, poc abans de morir li envià una carta a Lluís Duran i Ventosa, on li deia que: tornava a ésser necessari el retorn de la presència de la Lliga, davant de la revifalla del nacionalisme català, en aquells temps, per a tornar a fer política, però aquest cop era més que necessari la seva unió amb els de la CEDA de Gil-Robles. Aquesta carta enviada el 22 de febrer de 1947 a Lluís Duran, no deixa d'ésser curiosa, i el que diu és el següent: refús a la opció separatista, acceptació del règim constitucional que s'establís a Espanya, tant el republicà com el

³³ DE RIQUER I PERMANYER, Borja. "El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria". 1943-1947: *el intento de reconstruir la Lliga Catalana y de relanzar el movimiento catalanista*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pàg. 248.

monàrquic, i la intervenció activa en la política espanyola. Per moments semblava que volgués tornar a l'època republicana, no obstant, era un fet bastant idíl·lic, havien canviat massa coses, la guerra civil no havia pas representat ésser un simple parèntesi.

Conclusió: CDC, la continuació de la Lliga Catalana? És separatista?

No fem coalicions d'Estats, unim a persones.

Jean Monnet

Convergència Democràtica de Catalunya, des de la meua opinió és la continuació de la Lliga Regionalista de Catalunya i el de la Lliga Catalana. La primera gran diferència que hi trobem és el fet que, com diu el nom de CDC, és de caràcter democràtic, cosa que no ho eren pas tant els de la Lliga Regionalista com els de la Lliga Catalana dels anys 30, al pensar amb normalitat amb la sortida autoritària per acabar amb les seves mancances i assolir el major grau d'autonomia de Catalunya; totes tres organitzacions nacionalistes catalanistes, han coincidit en tres fets: autonomia per a Catalunya, governar Catalunya i governar Espanya. Per tant, un fet que va tenir molt clar la burgesia catalana, fou que: si Catalunya no esdevenia un país independent, es necessitava sí o sí la creació d'un partit polític per a fer política a Madrid, i poder així mica en mica, amb un nacionalisme possibilista i gradual, augmentar d'aquesta forma l'autonomia i l'autogovern de Catalunya, per tal de poder satisfer les necessitats de la burgesia industrial i de les demés classes de Catalunya, en el cas de CDC, tant Enric Prat de la Riba, com Francesc Cambó, com Jordi Pujol, cadascú a la seva manera, han coincidit en un fet: per a transformar l'Estat espanyol en un país modern, industrial, europeu i per a mantenir les quotes d'autogovern a Catalunya, els hi era clau conquerir el govern de l'Estat espanyol. Un fet, un objectiu que ha representat el gran fracàs de la burgesia catalana, i en gran mesura, a conseqüència del nacionalisme burgès que vol i dol: vol conquerir l'Estat espanyol pels motius ja esmentats anteriorment, però li dol saber que sense haver solucionat el plet català, la seva entrada al govern espanyol li podria significar la pèrdua de l'hegemonia política a Catalunya, al ser vista no com a força catalanista.

Convergència Democràtica de Catalunya l'explicaré a mode de resum d'aquest treball, ja que des del meu punt de vista, representa la culminació del moviment

nacionalista català burgès. Com digué, a l'any 1909, Gabriel Alomar: el catalanisme de la Lliga no tindria futur perquè abans de ser catalans eren burgesos; no obstant, el catalanisme liderat per la mesocràcia tampoc no tiraria endavant, al ser massa classista i al no representar la totalitat de la societat. Gabriel Alomar, en el seu moment arribà a la conclusió, que el catalanisme triomfaria quan es socialitzés, per tant, quan la classe treballadora es fes seu aquest projecte. I en gran mesura, Convergència Democràtica de Catalunya transmet aquest missatge: mitjançant la convergència en un futur del màxim d'unions humanes, serà la gran força que permetrà *Construir Catalunya*, des d'un inici comptant amb la no independència, però avui?

Miquel Caminal i Badia, explica que la identificació ideològica dels partits polítics pel seu nom és conflictiva. Malgrat que un partit s'anomeni socialista, liberal o democristià, no vol dir que acabi actuant com a tal, de fet cada cop els partits polítics s'assemblaran més, pel fet que, cada cop més, actuaran de forma pragmàtica per interessos i per guanyar vots i mantenir-los, al ser addictes al poder; en una societat de masses, cada cop més diversificada des de la vessant ideològica, esdevenen en una posició avantatjosa els partits polítics com Convergència Democràtica de Catalunya. De fet CDC, parteix de la premisa que no importen els teus orígens, no importen els teus ideals, tan és així que ha acollit a franquistes reciclats, l'única condició que has de tenir per a formar part d'aquesta comunitat de persones és la d'estimar Catalunya i voler viure en democràcia.

A l'any 1974, fou quan aquest partit polític, el de CDC, que es basava en la unió fa la força, neix i ho fa en un context on la societat espanyola ja estava sent il·luminada per la llum de la democràcia, que cada cop estava més a prop, i més quan la dictadura franquista, després de patir l'atemptat de Carrero Blanco, cada cop estava més agònica. Davant d'aquest fet, després del moviment de *Fer país* de Jordi Pujol, Josep Benet i Jaume Vicens Vives- que entre d'altres coses volien revivir l'esperit burgès perdut amb l'adveniment del franquisme, volent renovar a la burgesia del país i transformar-la en una potent burgesia catalanista, moderna i europea- en contra la dictadura de Franco i a favor de la democràcia. En front de l'obertura de la realitat democràtica, venint d'un tancament de les Corts franquistes per *art de màgia*, sense que hagi hagut cap ruptura social, es donà l'horitzó de poder tornar a fer política. Un fet que demanava la creació d'un partit, el de Convergència Democràtica de Catalunya, amb la fita de *fer partit, fer govern, fer nació i fer administració*. En altres paraules, construir Catalunya, al voltant d'un gran eix vertebrador: Jordi Pujol, un home que fou presentat com el príncep del Renaixement de

Catalunya, volent fer reviure una nació maltractada al llarg del franquisme, per ser oblidada i passà, d'aquesta manera, a ser història.

Convergència Democràtica de Catalunya nasqué sota uns postulats socialdemòcrates, emmirallant-se amb el model suec. Precisament, la socialdemocràcia sueca, durant la Segona Guerra Mundial, comercialitzà el seu acer amb Alemanya, sobreposant d'aquesta forma la defensa dels interessos capitalistes d'Estat per sobre dels del seu propi programa socialista. Un exemple molt clar, que explica realment el que ha passat al llarg del segle XX amb els partits socialdemòcrates; si ens tornem a centrar amb CDC, veurem que es va fixar amb la socialdemocràcia nòrdica per a fer de Catalunya una regió avançada, desenvolupant de forma efectiva un projecte de benestar social. Un fet molt típic de Convergència Democràtica de Catalunya és la seva política plena de pragmatismes, amb la *teoria del sí, però...* o amb la moderna teoria *de la puta i la Ramoneta*, una organització política que aposta de forma camaleònica per canviar de color i adoptar les formes necessàries per esdevenir el partit de moda del moment. A través d'una mentalitat interclassista, que persistirà a trobar el centre de gravetat del país, aquell punt on hi confluïssin més interessos, més inquietuds, més il·lusions, més necessitats, més gent, com digué Miquel Caminal. Amb la voluntat de ser el *pal de paller* del catalanisme, el seu vector director.

A posteriori del seu naixement, es va fer seu diversos postulats liberals, sense arribar-se a convertir en un partit liberal; un exemple de la teoria camaleònica envers CDC, es donà als anys 80 i 90 del segle XX amb l'adveniment de la *revolució conservadora*, davant d'aquest fet es desplaçà cap a la dreta. Malgrat això, sempre ha estat un partit mòbil entre el centre-esquerra de la política catalana, segons Miquel Caminal i Badia. A mida que ha evolucionat, de ben segur que ha deixat de ser el partit moviment que estructurava la vida pública i, ha passat a ésser un partit polític professional: un, que es mou en base a mantenir el poder del govern de la Generalitat de Catalunya – un fet molt lògic, des de la perspectiva d'un partit nacional català- i els seus votants i a guanyar-ne de nous. Un partit polític, el de CDC, que amb el pas del temps, ha preferit diluir el seu discurs de projecció cap a un Estat del benestar, amb l'objectiu d'obtenir majors quotes d'autogovern. Raó per la qual, s'ha emmirallat amb el model quebequès. En relació a CDC com a partit nacional català, trobem que des dels seus orígens, en cap cas nega el principi d'autodeterminació, és més, sempre que pot en defuig, igual que en defugen els seus dirigents del sentit clàssic de la independència, com Artur Mas. Per tant, és un partit nacional català integrador, no separatista. Vol mantenir-se dins

d'Espanya, encara que en l'horitzó s'albiri la independència de Catalunya, finalment mai s'hi acaba arribant.

Tenint present l'anterior paràgraf, és interessant l'opinió de Ramón Trias i Fargas (1978): *Catalunya està amb Espanya. És Espanya. Però no està amb qualsevol Espanya ni vol ésser una Espanya qualsevol.*³⁴ Una opinió que s'emmarca en plena transició democràtica, amb un Trias i Fargas, que diu que Catalunya se sent solidària amb les altres regions i nacions d'Espanya, i que no són pas separatistes; de fet, beuen dels postulats liberaldemòcrates, altrament dit, liberalisme social d'esquerra humanista: que predica amb la defensa dels valors individuals i en la solidaritat entre persones i comunitats no oprimides. Trias i Fargas, era partidari de l'opció federal com a model d'encaix de Catalunya dins de l'Estat espanyol, no obstant, aquest pensament va aixecar en el seu propi partit, el de Convergència Democràtica de Catalunya, una polèmica: molts dirigents de CDC volien assegurar la preeminència del nacionalisme sobre el federalisme, amb la fita de defensar-se de la uniformitat federal o *del cafè per a tothom*. Una expressió, fruit de la constitució espanyola de 1978 que construí l'Estat de les autonomies, paradoxalment, per a donar menys poder a les pròpies autonomies, és a dir, regions particulars com la gallega, la basca o la catalana, en aquest Estat de les Autonomies, perdrien poder polític i econòmic, davant la tendència estatal de tractar per igual totes les regions d'Espanya. Quan no totes tenen la mateixa economia, la mateixa cultura, la mateixa història ni la mateixa llengua. Amb tot això, representarà ésser molt cansat, com va dir al 2002 Artur Mas a l'entrevista feta per Rafael de Ribot, el fet de lluitar i negociar competència a competència per a l'ampliació de l'autonomia de Catalunya, un fet que esdevindria ser el pa de cada dia des de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979. Amb l'objectiu d'engrandir l'autonomia de Catalunya d'acord amb la Constitució de 1978, mitjançant un nacionalisme gradual i possibilista.

Quan emergí el 1974 CDC, va fer-ho sense tenir cap substrat històric al darrere, per tant, aquest necessitava tenir al darrere un passat, per tal de poder seguir existint. Raó per la qual Jordi Pujol publicà *Entre l'acció i l'esperança*, un conjunt d'escrits del mateix Pujol, emmarcats en el interval temporal de 1958 fins el 1971; Convergència Democràtica de Catalunya, va sorgir com a partit polític nou, significant així novetat i

³⁴ CULLA I CLARÀ, Joan B. (coord.). "El pal de paller. Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)". *El pujolisme i la ideologia nacionalista de Convergència Democràtica de Catalunya*. Ed. Pòrtic, Barcelona, 2001, pàg. 141.

futur, tot un avantatge per CDC. Al tenir aquestes característiques, aprofità i conquerí l'espai que la dreta i la centredreta havien deixat a Catalunya després del seu fracàs, i també s'aprofità dels mals temps, que estaven passant, en aquells moments, les esquerres catalanes, com les del Partit Socialista Unificat de Catalunya. Un partit polític que volia governar, però que no ho va pas aconseguir al ser vist, als voltants de l'any 1975, com a partit moviment i polític, únicament, de resistència antifranquista. Amb això, ens adonem del gran triomf de CDC, davant de temps de canvis; ha estat de les primeres a adaptar-se a la nova situació, un fet que li ha donat força electoral i poder, ha estat en l'oscil·lació, en els darrers 25 anys del segle passat, entre el pragmatisme ideològic i el nacionalista sota el paraigües pujolista, capaç d'aglutinar-ho tot.

Jordi Pujol, com a polític tingué grans referents del catalanisme, com ho foren en el seu moment: Torras i Bages i Enric Prat de la Riba; ell, és catòlic, tanmateix, al haver estat sota influències, els anys 50 del segle passat, de l'espiritualisme francès, ha fet que el seu catalanisme no sigui gens pairalista ni tampoc organicista. En resum, ell creu amb un nacionalisme que ni pot ser colorit ni monopolitzat per una sola ideologia, tot el contrari, Pujol vol unir a persones, això vol dir que aquest nacionalisme ha de ser pintat per tants pigments com ideologies hi haguessin ahir, avui i demà. Un nacionalisme modern i democràtic, que vol acabar amb el regionalisme de la Lliga i amb el federalisme republicà, això sí, tindrà molt present les Bases de Manresa, escrites el 27 de març de 1892.

L'article de Miquel Caminal i Badia, que he usat per a tractar tot el que està lligat amb Convergència Democràtica de Catalunya, m'ha fet reflexionar molt i, sobretot en el moment que parla de CDC, com també ho va fer la Lliga Catalana davant del *alzamiento del 18 de julio de 1936*, ha defensat sempre la democràcia. Pel fet que, sense democràcia no hi ha autonomia, però clar, com que aquests dos termes són interdependents, sense autonomia no hi ha democràcia. Davant d'aquest fet, estimat lector, si Espanya en els nostres dies, davant del procés d'autodeterminació que ha encetat el poble català, suspèn l'autonomia de Catalunya. Espanya serà un país democràtic, o es veurà que són els mateixos dirigents franquistes que van dur a terme *el movimiento nacional* en el seu moment? Tenint present la ment de Francesc Cambó, l'Estat espanyol té por del procés d'autodeterminació català perquè democratitzarà Espanya, o si més no, el reformarà i el modernitzarà?

En el mateix moment de la construcció de l'Estat de les autonomies amb la Constitució de 1978, i amb l'afebliment d'aquestes, després del cop d'Estat del general

Tejero del 23 de febrer de 1981, ens trobem en plens anys 80, amb una majoria absoluta al govern espanyol per part del PSOE de Felipe González, on CiU (coalició de Convergència Democràtica de Catalunya amb Unió Democràtica de Catalunya, creada el 1978) no pot pas competir per fer-se amb el govern, i menys des d'una vessant catalanista, un fet que es va veure molt patent amb la presentació de Miquel Roca Junyent, a les eleccions generals del 28 d'octubre de 1982, com a líder del *Partido Reformista Democrático*, que en gran mesura em recorda a un altre projecte que va fracassar, com va ser el de Francesc Cambó, amb el del Centre Constitucional, de la següent forma: *pasearme por toda España como catalán y como catalanista. Le pese a quien le pese, sin ocultar mi extracción ni mis ideas*³⁵; tanmateix, si a Espanya no van pas triomfar, a Catalunya, si que ho va fer, a causa de la imatge massa dretana del Partit Popular Català.

La coalició CiU, amb una Unió Democràtica de Catalunya que el seu text fundacional deia que: *Exigim per a Catalunya la reconeixença de la seva personalitat nacional, en una autonomia plena i absoluta, dins d'una Confederació Ibèrica lliurement pactada*.³⁶ I una Convergència Democràtica de Catalunya, que es mou en l'ambigüitat pujolista, amb la fita d'arribar a un final feliç davant l'encaix problemàtic de Catalunya-Espanya, i per a arribar-hi no es vol que es tanqui cap porta, tant si es dóna una relació federal o federal asimètrica o confederal o altres opcions. La gran fita és la d'arribar a un pacte amb Espanya, o amb les altres regions d'Espanya d'igual a igual.

Clar, davant d'una situació difícil, com és la que ens comenta Carles Campuzano i Canadés, respecte a l'Espanya dels anys 80, on hi tingué lloc: el cop d'Estat del 23 de febrer de 1981, la LOAPA – una llei orgànica que implicà la desaparició de la competència autonòmica de desenvolupament legislatiu, fa valer la prevalença absoluta del dret estatal sobre el dret civil català, permet que l'Estat dictés lleis que establissin els principis necessaris per a igualar les disposicions normatives de les comunitats autònomes i, fins i tot, en el cas de matèries atribuïdes a la seva competència *quan ho exigeixi l'interès general*.-, l'asfixia de les finances de la Generalitat de Catalunya, les lleis espanyoles que envaïen l'autogovern català. Cosa que, en els anys 90 del passat segle, s'intentà capgirar aquesta tendència amb una ofensiva agressiva, protagonitzada per CiU,

³⁵ CULLA I CLARÀ, Joan B. (coord.). "El pal de paller. Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)". *El pujolisme i la ideologia nacionalista de Convergència Democràtica de Catalunya*. Ed. Pòrtic, Barcelona, 2001, pàg. 145.

³⁶ CUCURELLA, Santiago (coord.). "La transició nacional". *Si us plau, dignitat. Josep M vila d'Abadal i Serra*. Ed. Malhivern, Barcelona, 2012, pàg. 86.

respecte a la política espanyola al voler influenciar més en aquesta, havia d'implicar-se més en la política espanyola, i va canviar sí, però fou una etapa que durà des de 1993 fins a la majoria absoluta del PP d'Aznar, del 2000. Des d'aquest any cap endavant, les relacions Catalunya-Espanya es complicarien, a l'any 2006 les esquerres catalanes varen pactar amb José Luis Zapatero, líder del *Partido Socialista Obrero Español*, l'acceptació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006. Un Estatut aprovat pels ciutadans catalans, que després va passar pel Tribunal Constitucional on va ser decapitat. D'aquesta decapitació en va sortir un Estatut amb menys competències que el de 1979, un fet que em recorda molt l'esborrany d'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1918-19 fet per la Comissió Extraparlamentària del Congrés dels diputats, després de que les Corts espanyoles li diguessin no a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que havia estat defensat per Francesc Cambó. Aquest esborrany comptava amb menys competències de les que ja tenia la Mancomunitat de Catalunya. Una mica més endavant, PP i PSOE es van posar d'acord per a canviar la carta magna, amb l'objectiu de controlar el pressupost de la Generalitat. Aquest fet, més el no rotund de Mariano Rajoy, dirigent del *Partido Popular*, davant de la proposta d'Artur Mas del pacte fiscal a l'estiu del 2012, més la darrera llei d'educació del ministre Wert i altres. Ha plantejat la següent qüestió: Catalunya i Espanya, un matrimoni amb futur?

Amb tot això, es posa de manifest el fracàs de la revolució burgesa al llarg del segle XX fins als nostres dies. Si a inicis del XVIII Catalunya volia ser l'Holanda del Sud i a finals del XVIII, volia ser l'Anglaterra del Sud. En el XX volia ser la Piemont d'Espanya, el motor econòmic i polític d'Espanya, per tal de regenerar, modernitzar i europeïtzar aquella potència colonial, que havia caigut davant dels Estats Units a Cuba el 1898, un fet que no es va aconseguir ni en la Restauració Borbònica ni en la Segona República Espanyola ni en les dictadures, tant la de Primo de Rivera com la de Franco, ni tampoc no s'ha aconseguit a la monarquia parlamentària de Joan Carles I. A més d'això, la Lliga Regionalista de Catalunya, la Lliga Catalana i CiU, han volgut governar Espanya i a la vegada Catalunya, essent a la vegada el Bismarck espanyol i el Bolívar català, amb una àmplia autonomia; llavors, per què un partit no separatista s'hi ha tornat?

Una de les grans raons, és que CiU ha estat arrossegada, com la resta dels partits polítics catalans, per la societat civil a optar per a la independència, i a més, la majoria dels dirigents de CiU són del bàndol pro-independentista, a l'estar farts de les *borbonejades* dels polítics espanyols vers als afers catalans, i també, estan massa cansats del estira-i-arrotonsa en les negociacions competència a competència. Per això, al 1996 amb

l'emergència del conflicte nacionalista al País Basc, entre ETA i el Partit Popular, la força política de CiU radicalitzà el seu discurs nacionalista, i com que la carta magna espanyola només es pot reformar a favor dels socialistes i dels populars d'Espanya, Jordi Pujol preferí no entrar en conflicte amb la reforma o no de la Constitució, perquè Catalunya s'hi sentís bé dins d'Espanya, sinó que apostà per a fer un pacte d'estat, amb els màxims dirigents socialistes i populars, on: *El contingut del pacte, naturalment, haurà de ser el reconeixement de la identitat nacional de Catalunya i, consegüentment, de l'Estat espanyol com d'un Estat pròpiament plurinacional. Ja en aquest reconeixement s'hauria d'incloure una comprensió de l'estat on les nacions no fossin parts subordinades sinó parts cooperants. La qual cosa comporta necessàriament veure el poder polític que de dret els correspon a aquestes nacions, que no és altre que el dret a l'autodeterminació, que és un dret col·lectiu irrenunciable, tan fonamental com ho és la llibertat de les persones.*³⁷ Un pacte d'Estat, que es basarà en negociar en bloc, totes aquelles competències que li són necessàries a Catalunya per tal de desenvolupar-se amb total seguretat i normalitat, sense posar en perill el seu Estat del benestar. Dins d'un Estat plurinacional com és l'espanyol, Catalunya se li haurà de reconèixer: la seva particularitat nacional; se li reconeixerà el dret d'autodeterminació; les regions i nacions de l'Estat espanyol cooperaran entre elles i no hi haurà cap per sobre d'una o unes; és necessari la reforma del Senat com a veritable cambra territorial; respecte a la política exterior, els catalans tenen el dret de gaudir, igual que els quebequesos, de representació ens els fòrums i organismes internacionals; es vol més autogovern en capacitat legislativa i fiscal: *la progressiva aplicació del principi de coresponsabilitat ha de permetre un acostament gradual, en la pràctica i finalment en els textos legals, a una formulació del finançament de la Generalitat en la línia d'un pacte fiscal de Catalunya amb el govern central. Un pacte fiscal segons el qual la Generalitat ingressaria els impostos recaptats als catalans i en transferiria una part al govern central per dos conceptes: la participació en els costos de manteniment de l'Estat, i el de la solidaritat amb els territoris econòmicament i social menys desenvolupats de l'Estat*³⁸; els catalans volen el control efectiu de l'ordre públic no supracomunitari; que es respectin les competències exclusives; el respecte de

³⁷ CULLA I CLARÀ, Joan B. (coord.). "El pal de paller. Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)". *El pujolisme i la ideologia nacionalista de Convergència Democràtica de Catalunya*. Ed. Pòrtic, Barcelona, 2001, pàg. 150.

³⁸ CULLA I CLARÀ, Joan B. (coord.). "El pal de paller. Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)". *El pujolisme i la ideologia nacionalista de Convergència Democràtica de Catalunya*. Ed. Pòrtic, Barcelona, 2001, pàg. 152.

competència plena, segons l'article 15 de l'Estatut, en matèria educativa; la gestió social; l'administració única; la individualització dels processos de selecció del funcionariat no dependent de l'administració estatal ni de l'autonòmica; la total competència del Parlament i del govern de Catalunya en termes d'administració local; el respecte escrupolós de la competència, que resulta de l'article 3.3 de l'Estatut, en matèria lingüística; l'ampliació de traspàs de competències a la Generalitat de Catalunya, a l'àmbit de l'administració de justícia per a catalanitzar-la; la creació d'un Consell del Poder Judicial, específic pel territori català; més la competència sobre les grans infraestructures en territori català.

Tenint present la pàgina anterior, CiU arrossegada pels seus interessos i per la societat civil, s'ha mullat, i la gran majoria d'aquesta federació vol la independència igual que els seus conciutadans, un projecte que cada cop engresca a més catalans com a única solució de sortir de la crisi financera i econòmica, que encara és present des del 2008. Com es pot veure, en èpoques de crisi, com la dels anys 70 del segle passat, o com la crisi actual, davant d'una crisi econòmica i financera i industrial, els catalans s'han refugiat sota el paraigua del nacionalisme català, com digué també Jaume Lorés; Monarquia? Dictadura? República? Catalunya! ha estat la gran pregunta que s'ha fet i ha comprovat políticament al llarg del segle XX, fins als nostres dies, els de la burgesia catalana. I al final, igual que els seus conciutadans, s'han decantat per a la independència, han apostat per Catalunya! Al ser l'única manera de poder modernitzar, europeïtzar i tecnificar l'aparell productiu català, per a tornar a ser la potència mediterrània dels nostres temps, podent així competir de tu a tu amb els altres mercats europeus i mundials, mitjançant grans inversions estrangeres en logística, com el projecte del corredor del Mediterrani, i també en recerca i desenvolupament en els diversos camps d'investigació. Un cop més, la geografia s'ha imposat, els empresaris han apostat per una Catalunya independent al saber que es troba en una interessant situació geopolítica al sud d'Europa. Una posició que els hi facilitarà la vinguda d'inversions de l'Europa del nord, com les del port d'Hamburg, interessat a tenir una posició predominant en els grans ports mediterranis, com va dir Martí Anglada. Però també, CiU representa moltes més sensibilitats que la Lliga, per tant, vol la independència per la negativa constant per part d'Espanya als seus ideals: *El nacionalisme de CDC pretén la realització de Catalunya com a nació en el marc de l'Estat Espanyol, i això estableix uns límits de sobirania. Dintre d'aquest context pretén dur a terme l'autoafirmació nacional i assolir un autogovern eficaç, capaç de garantir el progrés, la cohesió i el benestar dels seus ciutadans. És a dir, reclama el dret a construir el propi país, la pròpia comunitat. Per això reclama unes eines polítiques,*

*administratives i de finançament que responguin a les necessitats de la seva estructura social i econòmica, i també de la seva personalitat diferenciada. I per això reclama igualment el reconeixement d'aquesta personalitat diferenciada en el marc d'una Espanya plurinacional. Un reconeixement fet de manera que garanteixi del tot la seva identitat i la projecció d'aquesta identitat.*³⁹

Ras i curt, perquè la Catalunya independent tingui futur i projecció, justa socialment i econòmica, esdevé clau que la burgesia catalana que representa el poder econòmic del país, hi estigui a favor. Ja que si aquest fet no fos així, de cap de les maneres tindria projecció una Catalunya independent; no obstant, també és clau en el procés d'autodeterminació català, perquè aquest projecte triomfi, que tal i com va dir Gabriel Alomar, que totes les classes treballadores se sentin seu aquest projecte d'Estat, per fer-lo triomfar, i també per evitar les temptacions de CiU, com ho va intentar fer la Lliga, davant d'imposar la llei capitalista, la tesi de nació de Duverger, per sobre de les altres classes socials.

³⁹ CULLA I CLARÀ, Joan B. (coord.). "El pal de paller. Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)". *El pujolisme i la ideologia nacionalista de Convergència Democràtica de Catalunya*. Ed. Pòrtic, Barcelona, 2001, pàg. 148.

Autorictes:

- ÁLVARO, Francesc- Marc. *Una política sense país*. Col·lecció Nou Mil·leni, Ed. Columna, Barcelona, 2005, pp.361.
- BALCELLS, Albert. *Història del nacionalisme Català dels orígens al nostre temps*. Ed. Generalitat de Catalunya, col·lecció Textos i documents ,11, Barcelona, 1992, pp.265.
- BALCELLS, Albert. *Breve historia del nacionalismo catalán*.
- BILBENY, Norbert. *La ideología nacionalista a Catalunya*. Ed. Laia, Barcelona, 1988.
- CABANA VANCELLS, Francesc. *La burguesia emprendora*. Ed. Proa, Col·lecció La Mirada, Barcelona, 2011, pp. 510.
- CASTELLS, Víctor. *Nacionalisme català i Guerra civil a Catalunya (1936-1939)*. Ed. Rafael Dalmau, Barcelona, 2002.
- CUCURELLA, Santiago (coord.). *La transició nacional*. Ed. Malhivern, Barcelona, 2012, pp.107.
- CULLA I CLARÀ, Joan B. (coord.). *El pal de paller. Convergència Democràtica de Catalunya (1974-2000)*. Ed. Pòrtic, Barcelona, 2001, pp. 350.
- DE RIQUER I PERMANYER, Borja. *El último Cambó, 1936-1947. La tentación autoritaria*. Ed. Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1997, traduït de l'edició d'Eumo Editorial (Vic (Barcelona), 1996), pp.334.
- DE RIQUER, Borja. *Història de Catalunya. La Catalunya autonòmica (1975-2003)*. Vol. IX, Edicions 62, Barcelona, 2003, pp. 350.
- DE RIQUER, Borja- MALUQUER DE MOTES, Jordi. *Història de Catalunya. La Catalunya autonòmica (1975-2003)*. Vol. X, Edicions 62, Barcelona, 2003, pp. 703.
- DE RIQUER, Borja. *Alfonso XIII y Cambó. La monarquía y el catalanismo político*. Ed. RBA HISTORIA (Historia de España), Barcelona, 2013, pp.249.
- DE RIVOT, Rafael. *Què pensa Artur Mas?*. Ed. Proa, Barcelona, 2002, pp. 115.
- LORÉS, Jaume. *La transició a Catalunya (1977-1984). El pujolisme i els altres*. Biblioteca Universal Empúries, Ed. Empúries, Barcelona, 1985, pp.228.
- MARTÍNEZ FIOL, David. *Daniel Domingo Montserrat (1900-1968). Entre el marxisme i el nacionalisme radical*. Biblioteca Serra d'Or, publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2001, pp. 329.
- MOLAS, Isidre. *Lliga Catalana. Un estudi d'Estasiologia*. Vol.I, Edicions 62 S.A, Barcelona, 1973, segona edició, pp. 352.
- MOLAS, Isidre. *Lliga Catalana. Un estudi d'Estasiologia*. Vol.II, Edicions 62 S.A, Barcelona, 1973, segona edició, pp. 446.
- MUNIESA, Bernat. *La burguesía catalana ante la II República española. "El trovatore" frente a Wotan*. Vol. I, Col·lecció Historia, Ideas y Textos, Ed. Anthropos, Barcelona, 1985, pp. 325.
- RISQUES, Manel (Dir.)- DUARTE, Àngel- DE RIQUER, Borja- ROIG ROSICH, Josep M. *Història de la Catalunya Contemporània. De la guerra del francès al nou estatut*. Ed. Mina, Barcelona, 2006, pp.574.

- ROIG OBIOL, Joan. *El nacionalismo catalán (1800-1939)*. Ed. ARCO/LIBROS, S.L., Madrid, 1998, pp.68.
- SOLÉ I SABATÉ, J. Maria – DUEÑAS I ITURBE, Oriol. *El franquisme contra Esquerra. Els alcaldes i diputats afusellats d'esquerra republicana de Catalunya*. Fundació Josep Irla, Barcelona, 2007, pp. 202.
- SOLÉ TURA, Jordi. *Catalanisme i revolució burgesa*. Ed. Llibres a l'abast: Edicions 62, Barcelona, 1967, pp. 325.
- TERMES, Josep; COLOMINES, Agustí. *Les Bases de Manresa de 1892 i els orígens del catalanisme*. Generalitat de Catalunya, Col·lecció Textos i documents, 10. Barcelona, 1992, pp.185.
- VILANOVA, Francesc. *Una burgesia sense ànima. El franquisme i la traïció catalana*. Biblioteca Universal Empúries, Ed. Empúries, Barcelona, 2010, pp.251.

Webgrafia (consultada el 12 de setembre del 2013):

- http://es.wikipedia.org/wiki/Nacionalismo_catalán
- <http://www.slideshare.net/TZO/el-nacionalismo-cataln>
- <http://www.google.es/search?q=imágenes+del+nacionalismo+catalán&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=XDFSU7LmCe2z0QW3qoDwCg&ved=0CC0QsAQ&biw=1669&bih=914>
- sibhilla.uab.cat/cgi-bin/wxis.exe/iah/scripts/?...iah... (article *Sobrehistoriografia del nacionalismo catalán de Xavier Ferré*)